JUSTICE 2015-16

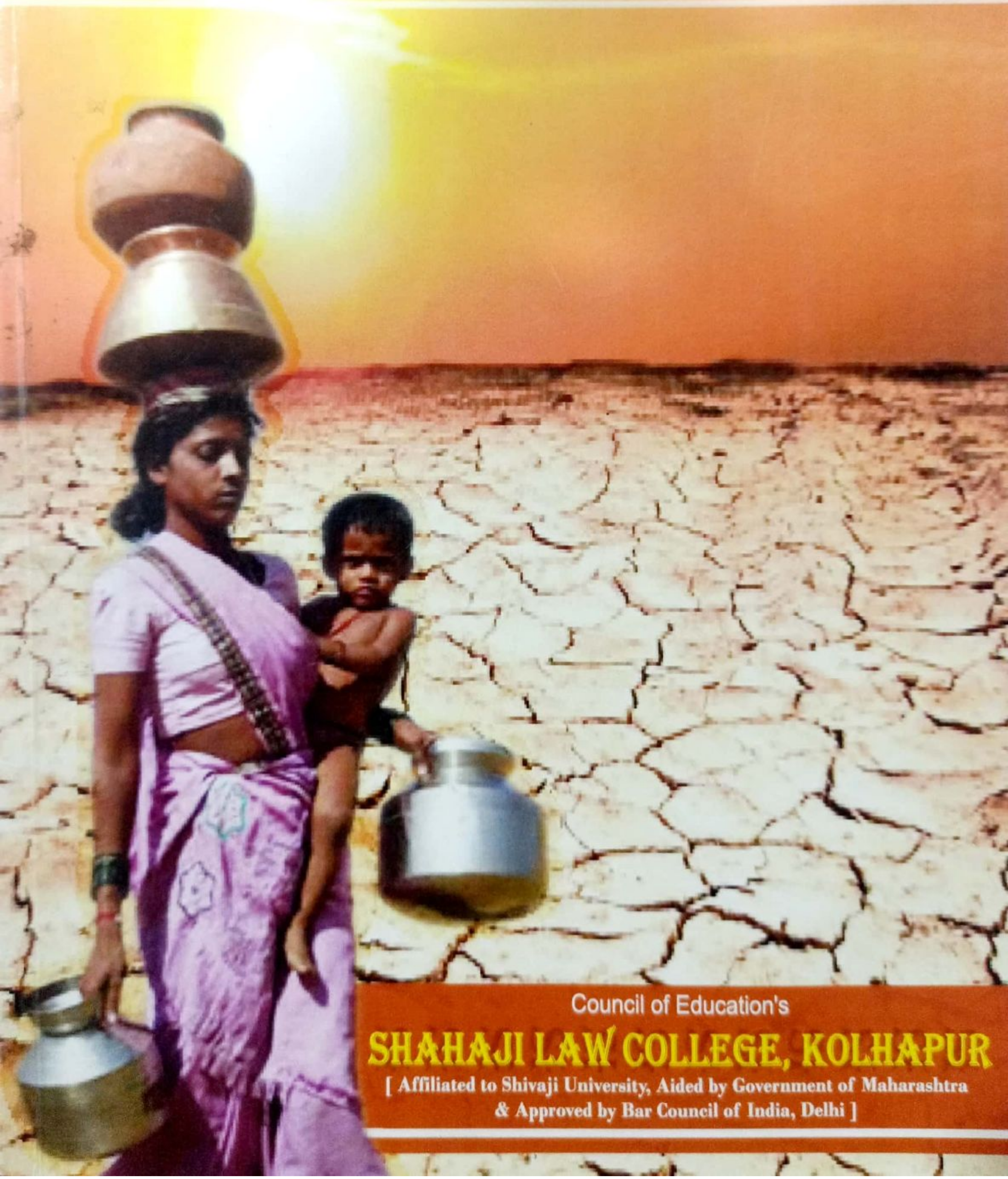

Council of Education's

SHAHAJI LAW COLLEGE, KOLHAPUR

[Affiliated to Shivaji University, Aided by Government of Maharashtra & Approved by Bar Council of India, Delhi]

CamScanner

Chairperson Miss. Rajnitai V. Magdum, member of Council of Education and Principal fondly remembers beloved Anna, dr. ratnappanna Kumbhar on his 106 th birth Anniversary.

Students Participating in Athletics Annual Sports held in college on 29-02-2016.

Miss. Shaziya Akhater, pre law II, student from Jammu & Kashmir participating in Inter-class Moot court Competition.

CamScanner

GUIDE AND INSPIRATION

Padmashri Deshbhakta Dr. Ratnappa Kumbhar

Founder President, Council of Education
Kolhapur

Birth : 15-09-1909

Abode : 23-12-1998

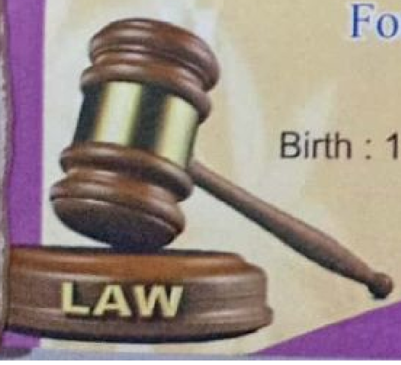

CamScanner

Goals and Objectives

- To ensure long-felt need of legal education and legal awareness in the society.
- To impart legal education and to inculcate the principles of justice, equity, liberty, equality, fraternity, dignity in the mind of students.
- To be a centre of excellence in the field of legal education by adopting modern teaching and training techniques.
- To impart high quality of legal education and to develop overall personality in a disciplined environment.
- To make its law graduates capable of pursuing a career at Bar, competing for judicial services, civil services and so on.
- To imbibe high sense of legal, social and moral values among students and also to discover the hidden talents of law students in various subjects.
- To create legal awareness especially in the weaker sections of the society by providing free legal services.
- To develop and promote national integration.

CamScanner

THE COUNCIL OF EDUCATION : KOLHAPUR

MANAGING COMMITTEE

Sou. Rajanitai Magdum
Hon'ble President

Shri. P. K. Kamat
Hon'ble Vice President

Shri. P. B. Koshti
Hon'ble Former Secretary

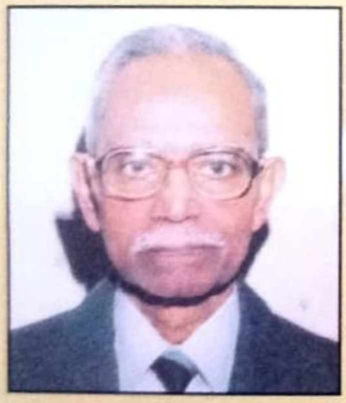

Shri. L. M. Goud
Hon'ble Member

Adv. Shri. V. N. Patil
Hon'ble Member

Prin.Dr.R.Narayana
Ex-Officio Member

Prin.Dr.S.B.Patil
Ex-Officio Member

Prin. Dr. B. U. Tupe
Ex-Officio Member

LAW

CamScanner

FROM THE PRINCIPAL'S DESK

Dr. Rayadurgam Narayana
M.A.,B.Ed.,LL.M.,NET.,M.H.R.,Ph.D.(Law)
Triple Gold Medalist

Legal Education – Some Basic problems and Issues

Legal education is a professional education like medical and engineering. There was a time when legal education was preferred in comparison to medical and engineering but the situation is reverse today. The reason of this reversal may be attributed to over flooding of law graduates. There applies a simple principle of market force, that is, if goods are produced more than requirement it shall fetch less price. Today's situation is that if a person has nothing to do, then he joins LL.B Universities have prescribed minimum qualification for getting admission in LL.B degree as a graduate in any subject, may be medical, engineering, ayurveda, unani, architecture, agriculture, art, science, commerce and so on. Legal education is open for all, where as such type of openness is not available for seeking admission in any other discipline. Former Chief Justice of India, Justice A.M. Ahmadi has drawn the attention of legal fraternity as well of the Indian Universities towards this problem. He has given a call to check the mushrooming growth o law graduates. The C.J. has suggested the introduction of All India Entrance Test for aspiring lawyers. Justice Ahmadi has also suggested for setting up of a Legal Education Committee to keep an eye on the functioning of law schools in the country and suggested the closure of those which did not deserve to exist.

A lot of students come for legal studies without any motivation or objective. At the same place, students who join law are weak in preliminary under graduate courses; know very little about geography, history and day-to-day social happenings. Therefore, it is suggested to device an All India or State Level Entrance Test which can take into account all the factors discussed under this topic, to check the growth of "half-backed" law graduates. There must be a common entrance examination by the State for entry into each law college. Maximum number of students to be admitted in the first year of law course should be reduced than the present practice. In order to ensure quality in the legal education and to ascertain in advance, the capability, aptitude and limitations of the students, the entrance examination may be approved on the university level to ensure uniformity and academic standards. Taking into consideration this need the State Government of Maharashtra has introduced Law-CET, 2016 for ensuring quality in the legal field.

I thank all the teachers, students and administrative staff who have contributed for the magazine in the form of articles and otherwise towards realizing the goals set by the College.

Principal Dr. R. Narayana, Teaching Staff and Students participating in the Cleanliness Drive undertaken in the College on 14/08/15

Hon'ble Shri. S. G. Vedpathak, Principal-2, District and Sessions Judge, Kolhapur, addressing the students on the occasion of ' Workshop on The Sexual Harassment of Women at Workplace (Prevention, Prohibition and Redressal) Act 2013' under Lead College Activity on 11/09/15.

Hon'ble Adv. V. N. Patil, Member, Council of Education felicitating Hon'ble Shri. S. G. Vedpathak, Principal-2, District and Sessions Judge, Kolhapur on the occasion of ' Workshop on Protection of Children from Sexual Offences Act, 2012' held under Lead College Activity on 10/10/15.

Students participating in the 'Gandhi Vichar Sanskar Pariksha' held on 11/10/15.

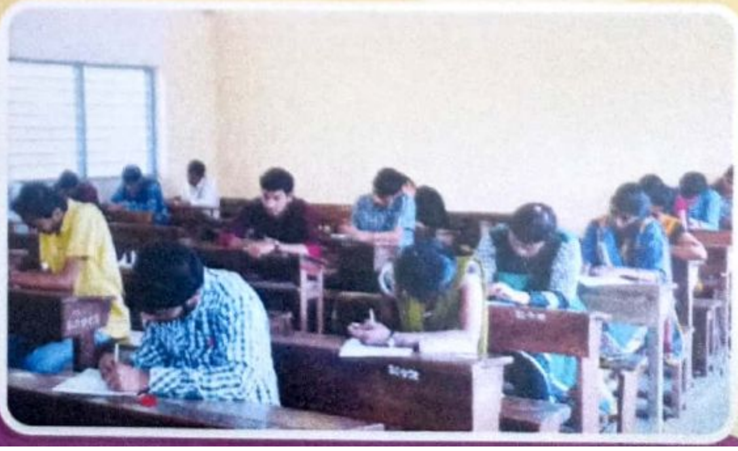

CamScanner

Hon'ble Prin. L. M. Gaud, Member, Council of Education hoisting the flag on Republic Day in the presence of Prin. Dr. R. Narayana, teaching, non-teaching staff and the students.

Hon'ble Shri. S. D. Madake, President, District Consumer Redressal Forum addressing the students on the occasion of 'One Day Workshop on Role of Consumer in Consumer Services' held in the college under the Lead College on 12/02/16.

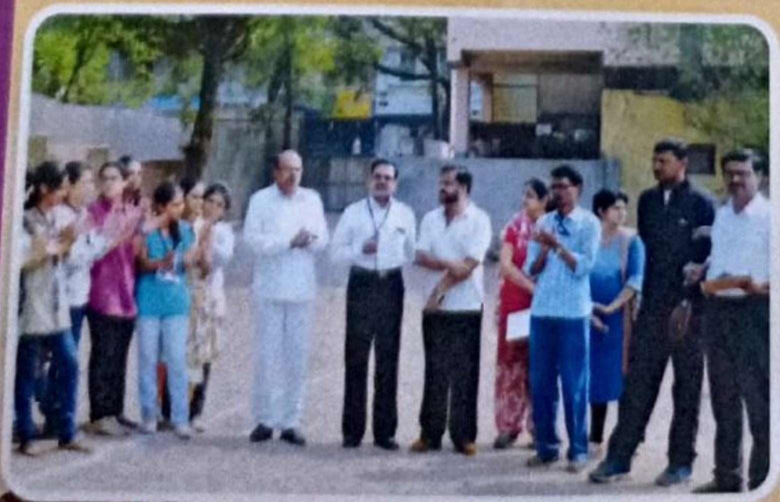

Shri. T. B. Naik, B. T. College, Kolhapur inaugurating the Annual Sports of the college held on 29/02/16 and 01/03/16.

CamScanner

Hon'ble Shri. R. G. Avachat, Principal District and Session Judge, Kolhapur addressing the students on the occasion of the Eighty Third Annual Prize Distribution held on 22/03/16.

Hon'ble Shri. Ajay V . Gujarati addressing the residents of Minache, Tal. Hatkanangale, Dist. Kolhapur. during Free Legal Aid & Advice on 02/03/2016.

Students participants of the college cultural program.

Kum. Juber Makandar receiving the prize for standing first. in Interclass Moot Court Competition held on 30-01- 2016

CamScanner

SHAHAJI LAW COLLEGE, KOLHAPUR

STUDENT BAR ASSOCIATION : 2015-2016

Shri. Maruti M. Redekar
President, III LL.B.

Shri. Abhijeet S. Shitole
Secretory , V NLC

Shri. Sanjay P. Patil
III LL.B.

Shri Chandrakant T. Desai
II LL.B.

Shri. Vinayak U. Gaikwad
V NLC

Miss. Manjushri M. Londhe
III LL.B.

Miss. Saujanya D. Gudur
III LL.B.

Miss. Bhakti Phadte
V NLC

Miss. Madhuri B. Bandgar
III LL.B.

Shri. Sanjay B. Mohite
III LL.B.

Miss. Asama S. Shaikh
III LL.B.

Shri. Manoj M. Jadhav
V NLC

Miss. Ketaki S. Ghorpad
III LL.B.

CS CamScanner

THE COUNCIL OF EDUCATION'S

SHAHAJI LAW COLLEGE

[Affiliated to Shivaji University, Aided by Government of Maharashtra & Approved by Bar Council of India]

Accredited by NAAC B++

(Estd. 1933)

JUSTICE

2015 - 2016

CamScanner

Statement about ownership and other particulars about JUSTICE as required under rule No. 8 of the Registration of Newspapers.

(Central Rule 1959)

Form No. VI (Rule No. 8)

Place of Publication	Shahaji Law College, Kolhapur
Periodicity of its publication	Annual
Printers Name	Shivraj Press & Prakashan Pvt. Ltd.
Nationality	Indian
Address	15,G.N.Chembers, Kolekar Tikti, Mangalwar Peth, Kolhapur.
Publisher and Editor Name	Dr. Rayadurgam Narayana Principal
Nationality	Indian
Address	Principal Shahaji Law College 1090, E, Shahupuri Kolhapur.
Name and Address of the Individuals who own the periodical	Hon'ble Sou. Rajanitai Magdum, President. Shri. P. B. Koshti, Secretary Dr. R. Narayana, Principal

I, Dr. R. Narayana hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief. The views expressed in this justice are those of the respective authors and do not reflect the views of the Owner, Publisher and Editor.

Kolhapur
2015-16

Signature of Publisher

(For Private Circulation Only)

INDEX

English

Article

1. Provisions of Workmen Compensation Act 1923
2. Relief to Acid Attack Victims
3. Legal Awareness for the Common Man
4. A Memorable Dream
5. Position of Women Since Ancient India

मराठी

लेख

१. मुलं आणि आई-वडिलांच्या अपेक्षा
२. लेक झाली का?
३. युवा
४. कायदा आणि समाज
५. माझा महाराष्ट्र
६. कायदा आणि सामाजिक उत्क्रांती

कविता

१. एकच हमी....
२. पास की नापास!
३. तो पाऊस
४. विद्यार्थी नापास का होतात?
५. असे का होते ?
६. मैत्री
७. आधुनिक म्हणी
८. शहाजी लॉ कॉलेज के लिए...

Gymkhana Report

Provisions of Workmen Compensation Act 1923

Dr. Bhagyashree Nilkant Kulkarni
LL.B III

'Laxmi' industry was situated in M.I.D.C. Kolhapur. Many workers were working in that industry. Some workers engaged in machine, some in packing department and some were in engaged in transport department.

One day during first shit workmen were engaged in their work, suddenly, a workman named Ram fell down from ladder. All workmen in that section gathered and immediately moved him to hospital. At that time to see what happened Keshavbaba an aged workman rushed hurriedly and slipped from the stair case and was injured. He was taken to a corner and was given first aid treatment.

Unfortunately, that day was the day of accidents. Meanwhile there was a call to M. D. There was a shocking news. Krishna was a driver on transport truck. His truck collided with another heavy loaded truck coming from opposite. Krishna died on the spot. All these accidents happened within a short time of an hour.

After a week a newly appointed young workman Hari went to Shrimangalam. Srimangalam was eldest and senior most workman of the industry. Hari argued impatiently that the Employer was liable to pay compensation to all these workmen immediately.

Shrimangalam was experienced and matured workman. He listened to Hari patiently. He said to Hari that he was a union leader in past. He knew provisions of WCA, 1923 very well. He told that even the employer was liable to pay compensation and when not liable.

He explained that an employer was liable to pay compensation if an accident arose out of and in the course of employment and also the injuries must have resulted into death or total or partial disablement for a period more than three days. Shrimangalam clarified that the injury must be caused to a workman and there should be employer-employee relationship.

Hari said that all these conditions were fulfilled by these workmen and hence they were entitled to compensation.

Shrimangalam said that- it was not exactly like that. Keshavbaba received injuries which were of temporary nature and had not resulted in partial or total disablement for a period of more than three days. Hence he was not entitled to any compensation under workmen Compensation Act, 1923.

In section 2(1)(g) of WCA defines Partial and Total disablement. In partial disablement there are two types- one is Temporary partial disablement and second is Permanent partial disablement. In temporary partial disablement- it reduces earning capacity of workman in which he was engaged. In permanent partial disablement it reduces his earning capacity in every employment. In Total disablement there is 100% loss of earning capacity.

In case of Krishna he was not

CS CamScanner

WORKMEN'S COMPENSATION ACT-1923

entitled to compensation because when accident took place he was in a drunken state. In fact, on the day of accident Krishna had told to M.D. that he was going to deliver the goods. However, M.D. did not permit him to drive the vehicle because he was drunk. But Krishna neglected the M.D.'s order and left. Krishna drove willfully and met with an accident. Therefore, he was not entitled to compensation.

"What about Rama?" Hari asked.

Srimangalam said that," Yes, he was entitled to compensation. He was not alive. According to section 2(1)(d) of WCA any of dependent such as- widow of deceased worker, minor legitimate or adopted son, unmarried illegitimate daughter, a minor brother or unmarried sister or widowed sister if a minor, widowed doughter-in-law, minor child of pre-deceased son, paternal grandparent if no parent of the workman is alive... etc. are entitled to compensation.

According to Doctrine of Notional Extension- a workman is considered as on duty even though he has not reached or left the employer's place.

Hari expressed thanks for the valuable information.

***

First they ignore you,
Then they laugh at you,
Then they fight you,
Then you win.

– Mahatma Gandhi

CamScanner

Relief to Acid Attack Victims

Miss. Shivani Anil Vakil
LL.B II

In the Administration of Criminal Justice, there has been much emphasis on bringing the criminal to the book, but there has been little attention towards the problems of Victims. Victims Of Crime, by and large, have remained 'forgotten person' in the Criminal Justice Administration System. But, in recent decades, this issue drew attention of Criminal Law Jurisdiction around the world and they were convinced that the victims are required to be treated with compassion and their dignity and fundamental rights must be protected and preserved and much focus is given for Restitution, Compensation and rehabilitation of the victims.

In India, The Supreme Court has recently given important judgement regarding Acid Attack Case in Bihar which is very important for victim relief.

In this matter, a writ petition was filed in public interest under Article 32 of Constitution of India-
Writ Petition [Civil] (No.867 of 2013)

by a registered NGO which seeks to highlight the plight of the acid attack victims and the inadequacy how the compensation payable to the victims as per the order of the Apex Court in LAXMI v/s UNION OF INDIA. [In writ petition(CRL)No.129 of 2006].Petitioner also highlighted the lack of a legal guarantee to free medical care, rehablitative services or adequate

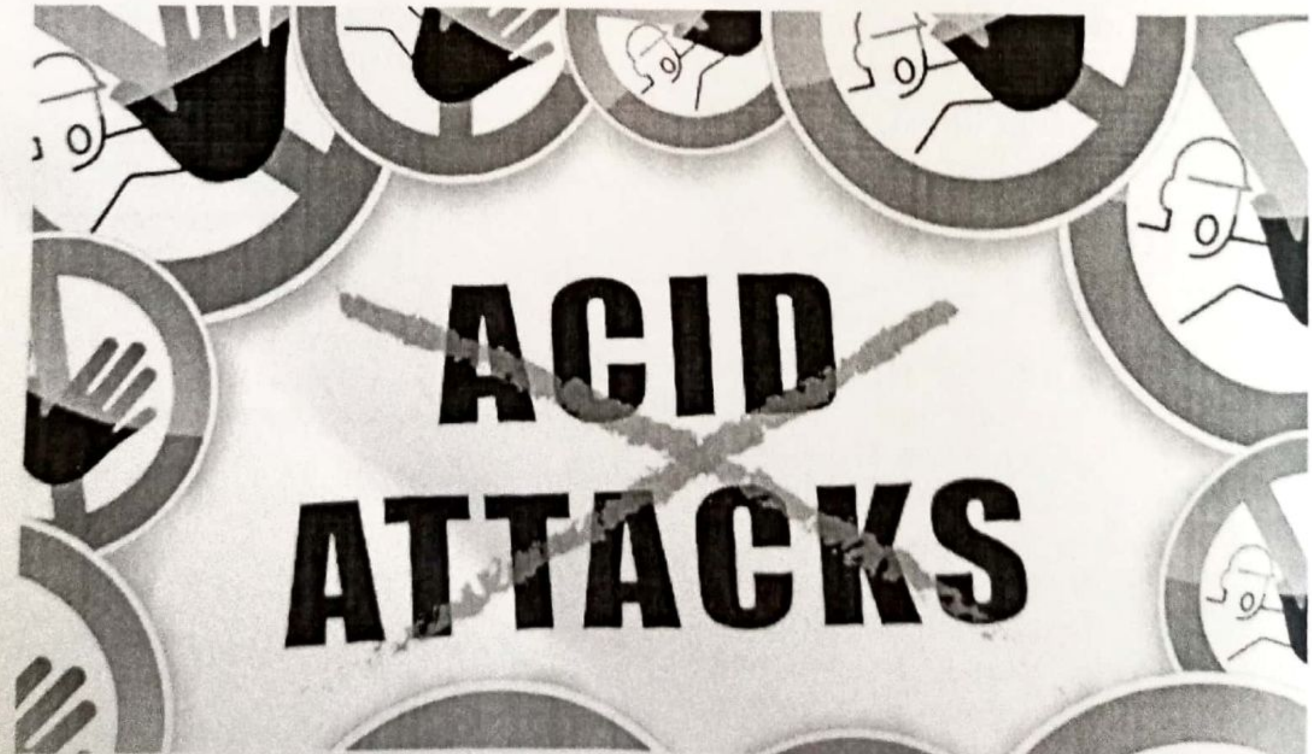

compensation under the Survivor Compensation Schemes.

In this case, a bench of 2 judges of Justice M.Y.Iqbal and Justice C.Nagappan has stated in their order that the directions given by the court in LAXMI's case is a general mandate to the state and the Union Territory and is the minimum amount which the state shall make available to each Victim of Acid Attack. The State and Union Territory concerned can give even more amount of compensation than Rs.3 Lakhs as directed by this Court.

The Court has observed that, " We have come across many instances of acid attacks across the country. These attacks have been rampant for the simple reason that there has been no proper implementation of the regulations or control for the supply and distribution of acid". The Court also remarked that, "These instances unveil that the state has failed to check the distribution of acid falling into the wrong hands even after giving many directions by this Court in this regard".

Considering the plight of the victim, the Court has summed up that-

*The likeliness of the victim getting a job which involves physical exertion of energy is very low.

*The social stigma and the pain that she has to go through for not being accepted by the society cannot be neglected and the humiliation that she would have to face throughout her life cannot be compensated in terms of money.

* As a result of the physical injury, the victim will not be able to lead a normal life and cannot dream of marriage prospects.

* Since her skin is fragile due to Acid Attack, she would have to take care of it for the rest of her life. Therefore, the after care and rehabilitation cost that has to be incurred will have huge financial implications on her and her family.

The Court has also directed all the States and Union Territories to consider the plight of such victims and take appropriate steps with regard to inclusion of their names under the disability list.

Considering the severity of the Victim's injury, expenditure with regard to Grafting and Reconstruction surgery, Physical and Mental pain, Court has ordered to compensate the victim to a tune of atleast Rs. 10 Lakhs.

Court also has taken note of Victim's Inability to lead a full life and to enjoy those amenities which is being robbed of her as a result of the Acid Attack.

Furthermore, the State shall upon itself take full responsibility for the treatment and rehabilitation of the victims of Acid Attack.

Acid Attack is one of the most heinous Crimes Against Women. It does not affect her Physically only, but also destroys Victim's entire life. The scars of such heinous crime may not be erased from her body and mind for her whole life but such humanitarian approach from overall system and warm acceptance from family and society in general can comfort her, ease her pain and encourage such victim to lead a new fulfilled life.

***

CamScanner

Legal Awareness for the Common Man

Miss. Sadiya Sharif Mulla
Pre Law I

It is generally believed among various group of the society that legal education is only for the law students and lawyers etc. But it has great importance for each and every person in the society. The basic legal education plays a very important role in our day to day life. It is very necessary for every person to have knowledge of law, otherwise it would be very difficult for a common man to tackle several problems eg :- from consumer protection to fundamental rights. It is rightly said- **"Knowledge is Power".** Those who lack in legal knowledge are exploited easily.

Need of Basic Legal Education : There are certain laws and regulations, basic knowledge of which is very necessary for a person, even if he doesn't belong to a group which is related to the law field. If a person does not belong to the legal field then has he ever thought "What would he do if someone stops him from going somewhere?" "What if someone stops you from entering a public place?" If I am not wrong the answer of the person will be," Yes I have a right to do that thing and the person who is stopping me from doing such an act is infringing my right."

But at times people have some questions as which rights? Therefore this knowledge of our rights and the basic legal knowledge is necessary. Our constitution has provided us Fundamental Rights for every citizen and certain Fundamental Rights for every person. So it is not needed for each and every person to study law for this. It is the basic legal knowledge.

Take an example of a person who is caught by a police constable in the street without any reason and has been dragged by him to police station. Generally a knowledgeble person can ask the police for a warrant (except some serious issue) but on the other hand a normal person would only plead not to arrest him because he has not done anything wrong.

Because of this we come to know the importance of basic legal knowledge. Every person from his primary education should be made aware about his rights, duties, and offences which should not be committed.

Lack of Awareness : The main reason why a normal person does not take the violation of his rights seriously is he is not aware about all his rights. Moreover a person is scared of the legal process and the judicial system of court. And indeed he is not wrong. But there is another way which can be used by you or us to know how our right can be protected from getting violated.

There is Right to information Act which is maintaining the transperancy in government. We can come to know about any information because of this RTI. There is another law Consumer Protection Act which preserves the interest of a common man.

Hence, it is very important for a person to acquire basic legal knowledge for betterment of his life and the society.

***

A Memorable Dream

Miss. Shreya Shah
Pre Law II

"Teenage- the best thing to happen to a person in his entire life." Ask any teen his opinion about this and you will get a broad smile with a big YES.

We all are the teens- The Young, the Boisterous, the Fashion Freaks, the Frivolous and Crazy yet compassionate, the rebellious adorned with the Devil-May- Care Attitude, the Restless and the Impatient, the Geniuses and so on. Teenage at a Glance, is hanging out with friends at the nearest cafeteria, checking out the latest fashion at all newly opened stores, loads of sleep overs and night outs, detentions for misbehaving in schools or colleges and lots more.

But apart from all the flamboyance and fun its not easy growing up as a teen, trying to adjust yourself among varied age groups hopping you are one of them but at the end of the day finding out that we fit in nowhere. We develop out own world of friends where we think we truly belong. Then there are those silly fights with

friends those heart breaks amid all this confusion. Parents are always accused of misunderstanding us. But what they actually do is try solving our problems. Besides maintaining the sparkle there's this gruelling and difficult stuff like Journals to complete, projects to work on, parents to please, teachers to impress, studying over night for those monthly nightmares called examinations. Moreover we are under the constant pressure of excelling at everything. It all sounds exhausting, doesn't it? Well we make through every bit of this everyday.

Despite all its odds, I will bet, its the only such part of out life when we enjoy and live to the fullest. But one fine day, we have to grow up, abandon our beloved childhood and welcome adulthood. There are responsibilities to take and we are strong enough to shoulder them. We have the power to make a dream a reality. We have the guts to question the norms of the society and bring about a change. I believe we can brighten up the dullest corners of the world and make it a better place to stay in.

Years later from now we will be busy in our own lives But sure enough some day these words will we remembered,

Give me some sunshine,
Give me some rain,
Give me another chance,
I wanna grow up once again.

***

CamScanner

Position of Women Since Ancient India

Miss. Aditi Satish Wader
Pre Law I

As we all know women are the most important part of the society. We all should respect and inspire the women power. We can see that womens position in society from ancient India had played a great role.

During the vedic period women enjoyed a position at esteem and were treated as equal with men in every walk to life. No religious rites and rituals could be performed without the wife. The Rigveda recites us a story of Grihapati who left his wife because of her inpertinance and went away for practising penance but the god explained to him that he could not perform penance without his wife. The women were given education like men and often took part in the philosophical debates. Some of the women scholars at the Rigveda period included, Ghosha, Apala etc. These women not only composed hymns. but were also well versed in scared text. Women also learnt music and dancing.

During later vedic period the position at the women had considerably declined they did not enjoy the same position of respect which was enjoyed by them in the early vedic period women no longer participated in the sacrifices, nor could they own or inherits property whatever they earned was appropriated either by the husband or father. The women did not take part in politics and were not allowed to attend the meeting at the sabha. The women of those days had access to the highest knowledge and played their part in the intellectual life of the country as Brahmavadinis like Gargi or Maitreyi.

In the Epic age the women occupied high position in the Epic society. The ladies of upper classes were particularly given complete freedom regarding the choice of their husbands. The practice of swayamvara or maiden choice at themselves was common. The prominent position of the women is also admitted by Mahabharata which describes woman as "half the man."

The position at women was not identical throughout ancient period. But mostly the women could not lead a free life and she lived under the tutelage of her parents, her husband or her sons. The early Law books treated the women as equivalent to the sudra. However this did not affect the position of the women in the family. Manu, who was no advocate of the rights of women, also said that gods live in joy where women are revered and if a husband abandoned the wife without sufficient reason, he should be expelled from the caste by the ruler.

Thus we find that position of women in ancient India was not that bad as is depicted in the Smiritis Her honourable position has been brought out in a number of couplets thus:

"Even a man in the grip of rage

will not be harsh to a women, remembering that an her depend the joys of love, happiness and virtue"

And today's position of women also we can see how dangerous it has became. No doubt there are more freedoms than the ancient time but there is no use at these freedom as we can see how women are treated. Now-a-days women are not safe. They have to suffer many problems even while walking on the street. But this concept should be changed and its only possible when people will start giving respect to the women and encourage them in their field.

***

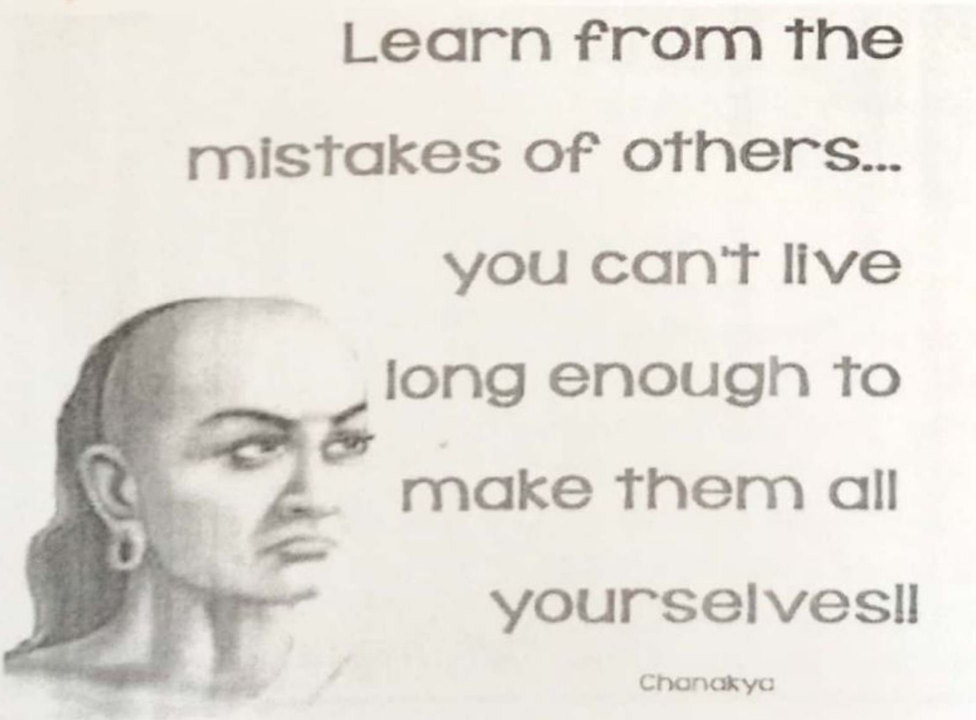

Miss. Fatima Rafik Mulla
Pre Law II

Pt. Jawaharlal M. Nehru

CamScanner

देव– श्रद्धा की अंधश्रद्धा

कु. आयुब बाबासो कोतवाल
एन.एल.सी. ३

भारतात वास्तव्य करणारे बहुतांशी लोक हे धार्मिक आहेत. लोकांच्यात असणारी देवाबद्दलची प्रतिमा अत्यंत उच्च आहे. भारतात अनेक जातीधर्मांचे लोक आहेत. पण सर्वांच्यात एक साम्य म्हणजे लोकांच्या मनात देवाबद्दल असणारी श्रद्धा की अंधश्रद्धा. सर्वच स्तरावरील लोक देवाची प्रार्थना, अर्चना करण्यासाठी वेळ खर्च करत असतात. हिंदू मंदिरात, मुस्लिम मशिदीत तर ख्रिश्चन चर्चमध्ये.

'देव' या संकल्पनेचा उदय फक्त माणसांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी झाला आहे. आपणास बालपणापासून देवा बद्दल श्रद्धा ठेवण्याची लस दिली जाते. आपले आईवडील देवाची भीती मनात बिंबवतात. ''दंगा केलास तर देव शिक्षा देईल, खोटे बोललास तर देव कान कापेल.'' लहानपणापासून आपल्या मनात देवाची प्रतिमा सर्वात मोठी असते. त्यामुळे आपण मोठे झालो तरी देवाकडे बघण्याचा दृष्टीकोन बदललेला नसतो. देवाचे अस्तित्व आहे की नाही? नाहीतर मदर तेरेसा, संत गाडगेबाबा, बाबा आमटे यासारख्या लोकांचा जन्मच झाला नसता आणि आहेच तर दहशतवाद, बलात्कार, खून यासारख्या गोष्टींचा उदय उदयच झाला नसता.

काही दिवसांपूर्वी मी गणपती देखावे पाहण्यासाठी गेलो होतो. तर त्यावेळी मी एक वेगळेच दृष्य पाहिले. एक लहान लॉटरी विक्रीचे दुकान होते व त्या दुकानात मालक असे ओरडत होता,

'गणपती बाप्पा तुमच्या पाठीशी, गणपती बाप्पा तुमच्या पाठीशी'

'खरेदी करा मुंबई लॉटरी, खरेदी करा मुंबई लॉटरी'

'फक्त दहा रूपयात कमवा अकरा लाख, फक्त दहा रूपयात कमवा अकरा लाख'

लॉटरी विक्रेता देवाच्या नावावर लॉटरी विकत होता. आणि दुसरीकडे देखावा पाहणाऱ्या लोकांपेक्षा लॉटरी खरेदी करण्यासाठी गर्दी प्रेक्षणीय होती.

'Once upon a time in Mumbai' या चित्रपटातील सुलतान मिर्झाची भूमिका निभावणारा अजय देवगण डायलॉग म्हणत

असतो, 'दुवाँ में याद रखना.' सुलतान हा अंडरवल्र्ड डॉन असतो. त्याचा व्यवसाय हा चुकीच्या मार्गाने चालत असतो, म्हणूनच तो म्हणत असतो, 'दुवाँ में याद रखना.'

सुलतान मिर्झा, लॉटरी विकणाऱ्या व खरेदी करणाऱ्या व्यक्तींना कष्ट करून पैसे कमविण्याची इच्छा नसते. म्हणूनच अशा लोकांना देवाची गरज आहे व असणारच. पण सर्वसामान्य व्यक्तीस देवाची पूजा-अर्चना करण्याची काही गरज नाही. आपण प्रामाणिकपणे काम करत असल्यास आपणास देवाची काय गरज?

मरणानंतर, ''स्वर्गात जाणार की नरकात'' या करता लोक देवाची पूजा करतात. पण तुम्ही स्वर्गात जाणार की नरकात हे तुम्ही माझ्यासाठी काय केला आहात? माझी किती पूजा केलात? या आधारे ठरविले जाणार नाही. देवानेच दिलेल्या आयुष्यात तुम्ही समाजासाठी काय केलात? कोणते कर्म केलात? या आधारे तुम्ही स्वर्गात जाणार की नरकात?

"Action and reaction are equal and opposite"

''कर्माचे फळ देण्याचे सामर्थ्य प्रत्यक्ष कर्मातच आहे''

महाभारत अर्जुन व कर्ण यांच्यात सर्वात श्रेष्ठ कोण? हा प्रश्न अनेकदा पडलेला होता. महाभारतातील युद्धात अर्जुन हा समाजाच्या हितासाठी युद्ध करीत असतो. उलट कर्ण फक्त आपल्या प्रतिष्ठेसाठी व सामर्थ्याच्या प्रदर्शनाकरीता युद्ध करत असतो. पण शेवटी महाभारतात विजय अर्जुनाच्या बाजूनेच होतो.

आपण गणेशोत्सव, नवरात्रोत्सव, ईद, दिवाळी यासारखे सण साजरे करतो व ते साजरे झालेच पाहिजे. कारण या सणातून सर्व स्तरातील लोक जवळ येत असतात. अशा सणातूनच सामाजिक सलोखा वाढविण्यास मदत मिळते. याचा अर्थ असा होत नाही की देवावर श्रद्धा असलीच पाहिजे. समाजाच्या हिताकरीता यासारखे सण साजरे झाले पाहिजे. देवावर असणारी श्रद्धा किती किती व कोणत्या मर्यादेपर्यंत असावी, हे महत्वाचे. शेवटी देवाची गरज आपणास भासू नये एवढीच इच्छा!

***

मुझे पंख दे दो

मुझे गगन में उडने का सपना
हथेली से बादल को छुने का अरमा
मुझको मिटाना है, इन फाँसलो को
मुझे पंख दे दो। मुझे पंख दे दो।
कलकल करती नदीयाँ मेरे घर से क्यूँ न गुजरे
रिमझीम करता सावन मेरे अंगना क्युँ न बरसे
बदलना है सखियों इन सिलसिलों को
मुझे पंख दे दो। मुझे पंख दे दो।
मेरे दर्द के पिछे ओंस क्युँ न मुसकाये
चेहरे पे इक धुली सी किरण क्युँ न लेहराये
मुझे आझाद करना है इन फाँसलों को
मुझे पंख दे दो। मुझे पंख दे दो।

- माधुरी भुपाल बंडगर
एलएल.बी. ३

***

मुलं आणि आई-वडिलांच्या अपेक्षा

कु. गौरी संभाजी पाटील
प्री. लॉ. १

२१ व्या शतकात नजरेसमोर येणारा सर्वात गंभीर प्रश्न म्हणजे वाढत्या वयातील मुलं आणि त्यांच्या आई-वडिलांना त्यांच्याकडून असणाऱ्या भन्नाट अपेक्षा. पूर्वीच्या काळी डोहाळे जेवणाचे वेळी हाती धनुष्यबाण किंवा तलवार घेऊन फोटो काढले जायचे. आता स्टुलावर, चंद्रकोरीवर किंवा होडी यावरील फोटो काढले जातात. जर गर्भवतीच्याच मनात पराक्रम स्वाभिमान या गोष्टींना थारा नसेल तर तिच्या गर्भाला हा वारसा उसना कोण देईल? भाग्यश्री किंवा माधुरीची प्रेमकथा आईने वाचायची आणि मुलीकडून मात्र किरण बेदी होण्याची अपेक्षा करायची हे कसे चालेल? काहींना आपल्या आवडत्या क्षेत्रात करियर करायचे असते पण पालकांच्या अपेक्षांमुळे इच्छा नसतानाही दुसऱ्या क्षेत्रात जावे लागते. अलीकडच्याकाळात तर इंजिनियर, वकील, डॉक्टर ही नावजलेली क्षेत्रे. मुलांनी याच क्षेत्रात जावं या आई-वडिलांच्या अपेक्षा. पण आपल्या आवडत्या क्षेत्रात चांगलं काम केलेल्या आणि नावजलेल्या व्यक्ती आहेत. जसे क्रिकेट क्षेत्रात घेतलं जाणारं महत्वाचं नावं म्हणजे ''सचिन तेंडुलकर.'' त्यांच्या शिक्षणाचा अंदाज घ्यायला गेलात तर फार कमी आहे तसेच ''भारताची कोकिळा'' म्हणवली जाणारी संगीत क्षेत्रातील सर्वात महत्वाची स्त्री म्हणजे लता मंगेशकर. जर का त्यांच्या आईवडिलांनी त्यांच्याकडून दुसऱ्या अपेक्षा ठेवल्या असल्या तर आज आपल्याला या व्यक्ती पाहावयासच मिळाल्या नसत्या.

ज्याप्रमाणे पालक आपल्या मुलांकडून काही अपेक्षा करतात, त्याच अपेक्षा त्यांनी मुलांच्या आवडत्या क्षेत्रात करायला हव्यात तर त्या योग्य ठरतील. जर पालकांनी मुलांकडून कोणत्याही बाबतीत जास्त हव्यास ठेवला तर त्यातून काहीच साध्य होणार नाही. उलट आहे ती परिस्थिती खराब होण्याची शक्यता निर्माण होईल. ज्याप्रमाणे आई-वडील मुलांकडून अपेक्षा करतात, तशाच प्रकारच्या अपेक्षा मुलांनाही असू शकतात. फक्त मुलांना पैसे देणे, त्यांनी मागितलेली वस्तू देणे हे सोडून इतर गोष्टींसाठी मुलं आसुसलेली असतात. यामध्ये सर्वात महत्वाचा घटक येतो तो म्हणजे आई-वडिल दोघेही आपल्या मुलांना दिवसभरातील किती वेळ देतात किंवा देऊ शकतात? ज्या वयात मुलांची, मुलांच्या मेदूंची वाढ व्हायची त्या काळातच या चिखलाच्या गोळ्याला नाजूक हाताने आकार द्यावा लागतो. अर्थात हे करताना आईवडिलांच्या मनात विचार काय आहेत, याचा परिणाम त्या मुलाच्या मनावर होऊ शकतो. आपल्या

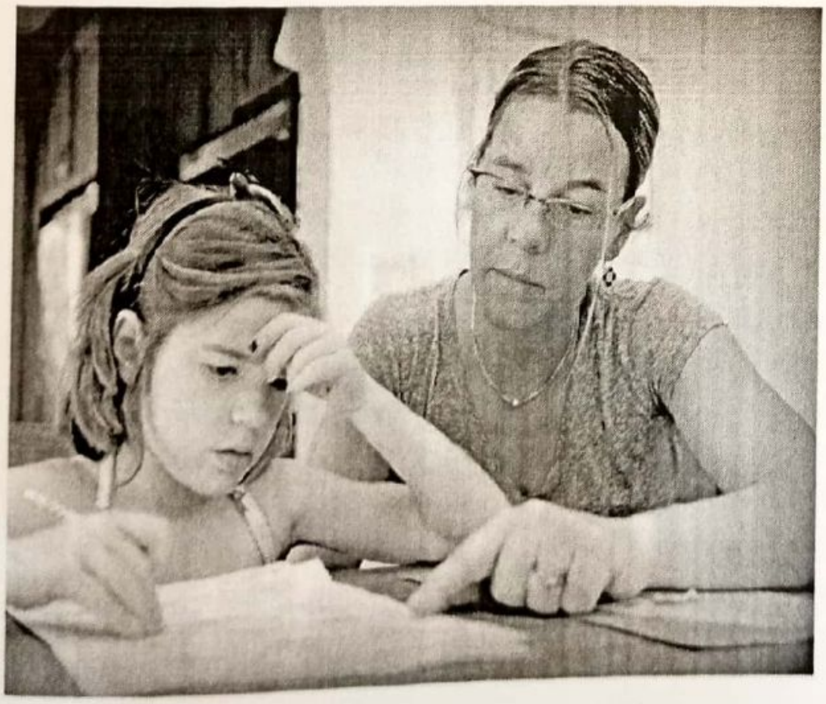

डोळ्यासमोर राम–कृष्ण, छत्रपती शिवराय, गार्गी, झाशीची राणी असतात कि मनिषा, माधुरी, संजय दत्त असतात यावर हे अवलंबून असते. जीवन पद्धतीला संस्कृती बोलतात ते एवढ्यासाठी. संस्कृतीचा विसर पडायला लागला की मग विकृती निर्माण व्हायला लागते. मग ते आपण ठरवायचे की मुलं सुसंस्कृत हवीत की विकृत मनोवृत्तीची? यामधून एक महत्वाची गोष्ट लक्षात घ्यायला हवी की आपण मुलांसाठी काय करता? त्यांच्या किती आणि कसल्या अपेक्षा पूर्ण करतो? आणि त्यांच्याबाबतीत कोणत्या अपेक्षा आपण ठेवतो?

पालक ज्याप्रमाणे मुलांकडून अपेक्षा ठेवतात, त्याचप्रमाणे त्यांनीही मुलांशी वागायला हवे. शिवबा ते हिंदवी स्वराज्य संस्थापक छत्रपती शिवराय ही जी शिवाजींची वाटचाल झाली. यात माता जिजाऊंनी शिवबाला पाळण्यात असतानाच सध्या विश्रांती घे कारण पुढे तुला खूप काम करायचे आहे असे सांगितले होते.

'त्या तिकडे अफजलखान पलिकडे मुलुखमैदान

अशा प्रकारची अंगाई गीते जिजाऊ शिवरायांना सांगत. पण अलीकडच्या माता सहा वाजता टी. व्ही. समोर बसल्या की दहा वाजता उठतात.

सगळ्यांबद्दल बोलत नाही मी, पण अंगाई गीते गाऊन आपल्या बाळाला झोपवणारी आई बोटांवर मोजण्यासारखी असेल. आणि जर त्याच बाळाने भविष्यात आई–वडिलांच्या छोट्याच्या अपेक्षाकडे पाठ फिरवली तर त्यात फार वाईट वाटण्यासारखं काय आहे?

यामध्ये सगळ्यात वाईट याच वाटतं की मुलांपेक्षा त्यांच्या आईवडिलांनाच एखादा अपेक्षाभंग झाला की फार वाईट वाटतं. आई–वडिल फार प्रयत्न करतात पण यश मात्र ईश्वराच्या हाती असते. जन्माला येणारा माणूस शेवटी चितेवर जळणारच. मग त्याच्या आगमनाचं स्वागत तरी का करावं? त्याच्यावर खर्च तरी का करावा? असा प्रश्न कधी आपल्याला पडतो का? तर नाही ना! मग मुलांच्याबाबतीतच कां इतक्या अपेक्षा ठेवाव्यात? त्यामध्ये आपल्याला अपयश आलं तर का निराशा बाळगावी? का मुलांना कायम दडपणात ठेवावं? ज्याप्रमाणे मुलांना त्यांच्या आवडत्या क्षेत्रात करियर करायच आहे, त्याच क्षेत्रात आईवडिलांनी आपल्या अपेक्षा ठेवल्या तर सार काही सोन्यापेक्षा पिवळं होईल , बरोबर ना?

***

एकच हमी...

लोकशाहीत लोकांनी केले लोकांसाठी कायदे
समजून घेतल्यास मिळतील सारे फायदे
देशात घडत आहेत रोज गुन्हे, अत्याचार
याला आहेत आपण सारेच जबाबदार
कायद्यापुढे सारे सामान– रंक आणि राव
पण कधी कधी सुटून जातात हो साव
कायदे आहेत तशा पळवाटाही आहेत
सदोष आहेत तसे निर्दोषही आहेत
प्रत्येक गुन्हा योजनाबध्द, पूर्वनियोजित नसतो
प्रत्येक पकडलेली व्यक्ती गुन्हेगार नसते
निर्दोष मुक्त झालेला कधी दोषी असतो
गुन्हा सिध्द झालेली व्यक्ती कधी निर्दोष असते
परिस्थिती, पुरावा, युक्तिवाद, सखोल ज्ञान
यावर तर आधारलेले असते न्यायदान
तरीसुध्दा कायद्याचे महत्व होत नाही कमी
सर्वांसाठी एकच न्याय ही एकच हमी

- डॉ. भाग्यश्री कुलकर्णी
एलएल. बी. ३

***

CamScanner

लेक झाली का ?

कु. आराधना जयवंत गायकवाड
प्री. लॉ. १

''आई, मी तुला माफ करीन!''

आज माझ्या आयुष्यातील हा चौदावा आठवडा, माझे तोंड उघडू लागले होते. मी बोलणार होते, हसणार होते, रडणार होते. मला खात्री होती की, मी पहिला शब्द 'आई' च म्हणणार.

आज माझ्या आयुष्याचा सोळावा आठवडा. सोनोग्राफी करणाऱ्या अंकनी मी मुलगी असल्याचे सांगितले. मी जग बघण्याचा आधीच माझ्या आई–बाबांनी मला स्वर्गात पाठवले.

मी आई–बाबा व अंकल यांच्यावर फिर्याद नोंदवली आहे. सर्वांना नरकयातना होणार आहेत. पण आई, तू जर अर्ज केलास, तर मी फिर्याद मागे घेईन आणि तुला माफ करीन.

""Because, I Love You Aie!"

आईवर इतकं प्रेम असताना का बरं ती आई स्वत: एक स्त्री असून त्या निष्पाप मुलीची हत्या करते? ह्याला, भारतीय संस्कृतीचे दुदैव म्हणावे का?

अलिकडच्या जनगणनेनुसार स्त्रियांची संख्या ही एकुण लोकसंख्येत घटत आहे. याला कारण म्हणजे लिंगभेद, वंशाला दिवा हवा, म्हणून पोटातील 'कन्येचा अंकुर' खुटायचा, हे न्यायानेच होईल का? नक्कीच नाही. त्या जीवाला वाटत नसेल का, आपणही या सुंदर जीवनाचा आस्वाद घ्यावा? पण 'मुलगा' म्हणजे 'वंशाचा दिवा, म्हातारपणाची काठी, आपली गादी पुढे चालवणारा', तर 'मुलगी' म्हणजे 'परक्याचा धन' अशा पारंपरिक रूढीतून मुलींचा जन्मदर घटतो आहे. संसाराच्या वेलीवर या कळ्या जगाला सुवास देण्यासाठी उमलणार असतात. पण ह्या कळ्या उमलण्यापूर्वीच तोडल्या जात आहेत. ह्या कळ्या तोडण्यापूर्वी कोणी हा विचार का करत नाही कि, 'या कळ्याशिवाय फळ मिळणारच कसे?' आज जेथे विकासांची प्रक्रिया गतिमान आहे. शिक्षणाचा स्थर उंचावला आहे. अशा शहरी भागातच मुलींचा जन्मदर घटला आहे. डॉ. नरेंद्र दाभोळकर म्हणतात, ''अंधविश्वासाची झापडं उघडणारचं नसतील, तर शिकायचं कशासाठी?''

'घर' हे पुरुषांपेक्षा स्त्रियांवर जास्त अवलंबून असते. 'ऐतोबा खात राही, बाईली काम करत राही', कित्येक घरांमध्ये विशेषत: ग्रामीण भागात स्त्रीने घराचा संपूर्ण डोलारा सांभाळलेला असतो. घरातला पुरूषवर्ग उद्योग न करता घर नीट चाललेले असते, हे केवळ स्त्रीमुळेच! अशी असंख्य उदाहरणे सिध्द करता येतील. पण तरीही स्त्रीयांचे दर हजारी पुरूषांमागे प्रमाण कमीच? 'मुलगी नकोच' असा प्रत्येकाने केलेला विचार, हाच यामागे कारणीभूत आहे. केवळ लग्नाची समस्या म्हणूनच नव्हे तर सामाजिकदृष्ट्या हा ढासाळणारा तोल फार गंभीर ठरत जाणारा आहे.

'पुत्रासाठी यज्ञयाग अन् कन्येची आहुती' हीच का आपली भारतीय संस्कृती! मित्रांनो, आताच्या युगातील मुलींना का हो नरकयातना भोगाव्या लागतात? मुलगी जन्माला आली की, असे नेमके काय होते कि, भलेभले गळपटुन दु:खी होतात? किंवा ती जन्माला येऊच नये, म्हणून प्रयत्न करतात?
उद्याच्या पिढीची आई गर्भातच मारली जाते. देशात दरवर्षी लाखो मुलींची गर्भातच हत्या होते. तिच्या नशिबी अंत्यसंस्कारही नाहीत. त्यामुळे 'पुढच्या पिढीची आई जगवणे' काळाची गरज आहे. मुलीच्या जन्मादरात अशीच 'घट' झाल्यास 'घर' ही संकल्पनाच नष्ट होईल.

आज देशातील काही डॉक्टर, दहा लाखांहुन अधिक मुली गर्भातच ठार मारतात. त्यांचा हा धंदा पाचशे कोटी रूपयांचा आहे. स्वत:च्या जेवणातील अर्धा घास गर्भाला पुरवून ती अंकुर वाढवते. पण

गर्भपातामुळे पुढच्या पिढीची आई कचरा कोंडाळ्यात पडते. शुगर लॉबी असणाऱ्या पश्चिम महाराष्ट्रातच मोठ्या प्रमाणात मुलींची हत्या होते. ही शोकांतिका आहे.

''समाजाला काही,
स्त्री-पुरूष समानता रूजली नाही,
रामाच्याही सीतेला
अग्नीपरिक्षा चुकली नाही!''

एकीकडे मुलींचं समाजाला ओझं वाटतं, तर दुसरीकडे हीच मुलगी नातेसंबंधातून आई, आजी, बहीण, मावशी म्हणून हवी असते. असं म्हणतात, ''संपूर्ण जगाचा विसर पडतो तो फक्त आईच्या कुशीत.'' मग मुलगी का नको? भविष्यात अशाच पध्दतीने मुलींची गर्भात हत्या होत राहिल्यास, कुंटुबाचा भार पेलून संस्कारदान करणारी आई नावाची मुलगीच घरात नसेल तर समाजात गुन्हेगारी प्रवृत्ती निर्माण होण्यास वेळ लागणार नाही. 'हुंडा' द्यावा लागतो म्हणून मुलगी गर्भातच मारली जाते. त्यामुळे समाजातून 'हुंडा' ही संकल्पनाच हद्दपार झाली पाहिजे. वडिलांच्या संपत्तीत कायद्याने मुलीला वाटा आहे पण समाज तो वाटा द्यायला तयार नाही. ही मानसिकताच समाजातून नष्ट झाली पाहिजे. मुलींचे घटते प्रमाण पाहता त्यांच्या सुरक्षिततेचा यक्षप्रश्न समाजापुढे राहणार आहे. याकडे आताच लक्ष देणे शहाणपणाचे ठरेल, नाहीतर परिस्थिती हाताबाहेर जाईल. समाजात मुलगी ही जातच दुर्मीळ होऊन जाईल, नंतर मात्र तिच्या रक्षणासाठी आपल्याला याहुन कडक पावले उचलावीच लागतील.

अहमदनगर जिल्ह्यात 'श्रीगोंदा' तालुक्यात मुलगी जन्माला आलेल्या घरात शुभेच्छापत्र देऊन अभिनंदन केले जाते. हरियानामध्ये मुलींचा सन्मान 'हमारी बेटी, हमारा धन' असा केला जातो. यावरून कन्या वाचवायला कुठेतरी प्रारंभ झालाच, हे स्पष्ट होते.

स्त्रीयासुद्धा कर्तबगारी दाखवू शकतात. आजची तनया ही उद्याची इंदिरा गांधी, कल्पना चावला, सुनिता विल्सम्स होऊ शकते. स्त्रीया या पुरूषांपेक्षा वरचढ ठरू शकतात. हे राष्ट्रपती होऊन प्रतिभाताई पाटील यांनी सिद्ध केलेलेच आहे. पण मुलगी म्हणजे गेल्या जन्माचं पापं, अशी भावना समाजामध्ये आढळते. मुलगी नसणारा बाप म्हणतो-

'एक तरी मुलगी असावी,
निदान सुनेच्या रूपात मिळावी,
लेकीची कसर तिने,
थोडीफार भरून काढावी!'

आता तरी विचार करा, खरा वंशाचा दिवा कोण? हे तुम्हीच ओळखा. पणतीनेच दिवा पुन्हा प्रज्वालित होतो. स्त्री असो वा पुरूष, जन्म तर स्त्रीच्याचपोटी घ्यावा लागतो. शेवटी इतकंच म्हणेन-

गर्भातील प्रत्येक कळी,
विनवतेय आर्तपणे आपल्या आईला,
तुच माझी माता, तुच माझा पिता,
फक्त तुच आहेस, माझा अंतिम याता,
आई, तुझी कुस म्हणजे,
आहे एक पवित्र्य तीर्थस्थान, करू नकोस त्याचे स्मशान,
परमेश्वराने दिला आहे तुला, सुजानशक्तीचा अनमोल वर,
जोडते मी तुझ्यापुढे इवलेशे कर,
विधाताच्या देणगीचा ठेव तु मान,
करू नकोस तु, माझा असा अपमान
गर्भात घेऊ दे, माझा सुरक्षिततेचा श्वास,
परमेश्वराचा तुझ्यावरील विश्वास,
आई, तु करून दाखव सार्थ,
जरी मी नसेन, तुझा लाडका पार्थ,
सांग ना आई, मुलगी का नको समाजाला?
'कन्या वाचवा' संदेशाची वेळ आली शासनाला,
म्हणूनच सांगायचं आई या कळीला,
कल्पना, किरण, इंदिरा, राणी लक्ष्मीबाई,
आहिल्या, सानिया, लता व प्रतिभाताई,
प्रत्येक कळीला आहे फुल होण्याची घाई,
हे सुंदर जग दाखविण्याचे,
दे वचन आई,
दे वचन आई !!

***

युवा

कु. ऐश्वर्या राजेंद्र सदाफळे
प्री. लॉ. १

उत्तरप्रदेश मधील गोष्ट आहे. आरावती इंटरनॅशनल कॉलेज मधील काही मुलं व काही मुली यांच्यावर आधारित आहे. ही मुले व मुली खूप मस्तीखोर व दंगेखोर असतात. ते कधी कधी आपला क्लास व लेक्चर पण करत नव्हतीत.

काही दिवसानंतर............

काही दिवसानंतर त्यांची शुरा आलेली असते. म्हणून ते अभ्यास करण्यासाठी त्यांच्या मैत्रीणीच्या घरी जातात. त्या मैत्रीणीचे घर कॉलेजपासून काहीच अंतरावर असते. त्यांना अभ्यासामध्येही खूपसा रस नसतो. ते रात्रीच्या वेळी खूप कंटाळा येतो म्हणून बाहेर फिरायला जातात. तिथेही खूप मस्तीच करत असतात. ते एका बाजूला बोलत उभे राहिलेले असतात.

अचानक हायवेवर एक मोठी कार येते व एका मुलीला टेकडीवर फेकून जाते. तेवढ्यात त्यातील एकाचे लक्ष जाते व ते टेकडीवर पळत बघायला जातात काय झालं ते? ते पाहून त्यांना खूप मोठा धक्का बसतो. पण ते न घाबरता त्या मुलीची मदत करतात. कारण तेथे एका निष्पाप मुलीवर ३ माणसांनी गाडीत बलात्कार करून त्या टेकडीवर फेकलेले असते. तीची अवस्था खूप विद्रुप झालेली असते. पण ती मुले तिथून निघून न जाता तिला मदत करतात. त्यातील एका मुलाने आपले जाकेट काढून त्या मुलीवर चढवले. रात्रीच्या वेळी त्यांना कोणी मदत करायला नव्हते व एकही हायवे वरील गाडी थांबवण्यास तयार नव्हते. तरीही ते न डगमगता हातात घेऊन ते मुलीला धावत असतात. जवळपास एकही हॉस्पीटल पण नसते. तरीही ते पळत जातात. मधे त्यांना हातगाडी दिसते. त्यावर ठेवून तिला घेऊन जातात.

त्या गावातील हॉस्पीटलमध्ये नेतात. पण ती खूप critical case आहे म्हणून पुढील दवाखान्यात नेण्यात येते. तेथे त्यांना ॲम्ब्युलन्सच्या मदतीने ते उत्तरप्रदेश मधील चांगल्या हॉस्पीटल मध्ये नेतात व तिल ॲडमीट करून घेतात. पण तिची अजून ओळख पटलेली नसते. ना ती कोण आहे हे माहित नसते. तिथ तिचा उपचार चालू असतो. त्यांची रात्र अशीच जाते. दुसऱ्या दिवशी त्यांचा पेपर असतो. पण ती मुले तिला अर्ध्या वाटेत सोडून जात नाहीत. ते सकाळी उठतात. डॉक्टराची भेट घेऊन जातात. त्यांचे कॉलेज हॉस्पीटलपासून खूप लांब असते. तरीही ते आहे या अवस्थेत कॉलेजमध्ये जातात. ना त्यांच्याकडे गणवेश असतो ना पेपर लिहिण्याची तयारी असते. तरीही ते कॉलेजमध्ये जातात. त्यांच्या काही मित्रमैत्रीणींना याची कल्पना नसते. ते कुठे गेले आहेत? अथवा कुठे आहेत, हे माहित नसते. ते कॉलेजमध्ये येतात. पण त्यांना त्यांचे सर परिक्षेला बसण्याची परवानगी देत नाहीत. पण त्यांचे मित्रमैत्रिणी त्यांना खूप पाठींबा देतात. शेवटी त्यांचे सर त्यांना परवनगी देतात. ते कसे बसे पेपर देतात. पेपर देऊन झाल्यावर त्यांचे मित्रमैत्रीणी विचारतात काय झालं? कुठे होतात? तेव्हा ते रात्रभर घडलेली सर्व घटना कहाणी सांगतात. पण त्यांच्याच ग्रुप मधील एक मुलगी प्राचार्यांची कन्या असते आणि तिची बहिण रात्रभर घरी आलेली नसते. ती कुठे आहे? कुणीकडे आहे? हे कोणालाही माहित नसते. मग ते सर्वजण हॉस्पीटलमध्ये जातात. पाहतात तर पुढे प्राचार्य असतात. त्यांना सर्वांना कळलेले असते की ती मुलगी सरांचीच असते. त्यांना खूप मोठा धक्काच बसतो. ते खूप घाबरलेले असतात. तिचे बाबा व बहिण खूप रडत असतात. ते FIR द्यायला पण तयार नसतात. मग ती मुलं व मुली खूप समजवतात. त्या मुलांच्या घरचे पालक

पण त्या हॉस्पीटलमध्ये आलेले असतात. तेही खूप समजवतात. मग प्राचार्य तयार होतात व ते FIR देतात. सर्व घडलेली घटना सांगतात. पोलीस सर्वांची चौकशी करतात. कुठे घटना घडली ? हे निरक्षण करतात. तिथे काही गोष्टी सापडतात का ते पाहतात. ते गाडीचा नंबर व कोणती गाडी होती याची सर्व चौकशी करतात.

त्यांच्या ग्रुपमधील एका मैत्रीणीची आई वकील असते. ती त्या पोलीस ऑफिसरला पूर्ण माहिती देते. त्याप्रमाणे ते पोलीस त्या केसची पूर्णपणे माहिती गोळा करतात व त्या आरोपींना अटक करतात. त्यांना कोर्टात नेतात. त्यांच्याविरूध्द सर्व गुन्हे दाखल झालेले असतात. पूर्ण केसमध्ये आरोपी हेच आहेत हे सिध्द होत असते. पण आरोपीकडचे वकील आणखी ४-५ दिवसाची मुदत देतात. पण......

त्या आरोपी मुलांचा वडील त्या पोलीसालाच लाच देतो. इन्सपेक्टरला त्या मुलांचे वडील चार कोट रूपये देतो व त्या केसचे सर्व पुरावे नष्ट करण्यास सांगतो. ५ दिवसांनी पुन्हा कोर्ट चालू होते. केस चालू होईपर्यंत त्या आरोपींचे पुरावे नष्ट झालेले असतात. म्हणून त्या आरोपीची सुटका होते. ज्यांनी त्या निष्पाप मुलीला वाचविले असते त्यानांच अटक होते. त्यांना १ महिन्याचा करावास होतो. पण ती मुलं घाबरलेली नसतात.

त्यांच्या मित्रांना सर्व गोष्ट माहित असल्यामुळे ते त्यांना सोडवण्याचा खूप प्रयत्न करत असतात. ते मोठ्या प्रमाणात जगजागृती करतात. मोठी रॅली काढतात. तसेच कॉलेज मध्येही खूप मोठ्या प्रमाणात जनजागृती करतात. पुन्हा १ महिन्याने त्या मुलीला वाचविले आहे, त्या मुलांना कोर्टमध्ये आणतात. पण यामध्ये एकच मोठी गोष्ट घडते. लाच घेतलेला इन्सपेक्टर खऱ्या आरोपींना देखील घेऊन तिथे येतो पण आरोपीना घेऊन येत असताना त्यांना बुरखा घालून आणतो.

कोर्टमध्ये असलेल्याना काहीच कळत नाही.कोर्ट चालू होतं. सगळीकडे खळबळ उडालेली असते.

तो पोलीस ऑफीसर साक्ष देतो कि याच आरोपींनी त्या निष्पाप मुलीवर बलात्कार केलेला आहे. पण यांना फार फार तर काय शिक्षा होणार, १ नाहीतर ५ वर्षे. जेलमध्ये काही रक्कम दंड म्हणून भरावी लागेल. पण हे जेल मधून सुटका झाल्यावर या जगात आणि तोंडवर करून फिरणारच ना? मग याचा त्यांना काय उपयोग? हाच गुन्हा पुन्हा करणार नाहीत हे कशावरून? त्या निष्पाप मुलीचे आयुष्य या तीन माणसांनी बरबाद केले आहे, मग त्यांना काय, या जगात फिरायला मोकळे झाले ना!

म्हणून तर मी यांना न्यूयॉर्कला पाठवले आणि त्या तिघांची पण मी लिंग बदलून आणले. त्याची पूर्ण क्रिया होण्यासाठी अजून फक्त १५ दिवस लागतील. मी त्यांच्या बापाकडून ४ कोटी

रूपये घेतले होते. पण त्यांचे लिंग बदलण्यास ३ कोटी ५५ लाख रूपये इतका खर्च लागला व राहिलेले ४५ लाख रूपये मी कार्टात जमा करीत आहे.

याचे लिंग बदलून त्यांना पुरूषांपासून चे स्त्री मध्ये बदलले आहे. याची क्रिया फक्त १५ दिवसात पूर्ण होईल. त्यांना या जगात फिरताना कळेल तरी मुलीचे आयुष्य म्हणजे काय, या जगात मुलींना कसे राहायला लागते, त्यांना किती त्रास सहन करावा लागतो. अशा प्रकारे पोलीस सर्व न्यायाधीशांसमोर सांगतात. त्या मुलीला ज्यांनी वाचविले त्या मुलांना कोर्ट निर्दोष म्हणून सोडून देतात आणि न्यायाधीश देखील या केसमध्ये स्वतःच म्हणतात की, मी माझ्या आयुष्यातील ही पहिलीच अशी केस पाहिली आहे. त्यामुळे मी योग्यच निर्णय दिला आहे. तरीही मला या पदावरून हटवण्यात आले तरी चालेल. पण हाच निर्णय योग्य राहिल."

ती मुले कशीपण असली तरी ती माणुसकी जपणारी, जाणणारी होती. त्या मुलांनी त्या निष्पाप मुलीचा जीव वाचवला. यापेक्षा त्याच्या आयुष्यात मोठी गोष्ट कोणतीच नसेल.

या जगात बरेच असेच अन्याय होतात. मुलींवर बलात्कार, अत्याचार होतात. पण यावर का कडक कायदा केला जात नाही? म्हणूनच तर गुन्हेगारी वृत्ती वाढत आहे. गुन्हेगार याच जगात मोकाट फिरत आहेत. त्यांच्यावर पण अशीच शिक्षेची कारवाई केली तर पूर्ण गुन्हेगारी वृत्ती कमी होईल व ते स्त्रीयांना आपल्या आई, बहिणीप्रमाणे वागवतील.

आपण कडक कायदा केलाच पाहिजे. नाहीतर असेच गुन्हे घडत राहतील आणि शिक्षा काय मिळणार तर दंड भरा आणि एवढी एवढी वर्षे जेलमध्ये काढा. मग तोच गुन्हा ते पुन्हा करणार नाहीत हे कशावरून? म्हणून चुकीला माफी नाही हेच खरे आहे! म्हणूनच तर कडक कायदा तयार करून कडक शिक्षा दिली पाहिजे तरच असले गुन्हे थांबतील.

***

पास की नापस!

वर्षाचे एकूण दिवस ३६५
३५ दिवस दिवाळी आणि नाताळची सुट्टी
उरले ३३० दिवस!
५० दिवस उन्हाळ्याच्या सुट्टीत जातात
उरले २८० दिवस!
एका वर्षात एकुण ५२ रविवार असतात
उरले २२ दिवस!
विद्यार्थी ८ तास झोपता म्हणजे वर्षातून १२२ दिवस झोपतो.
उरले १०६ दिवस!
कपडे बदलणे, आघोळ, जेवण यामध्ये दररोज अडीच तास
म्हणजे ३८ दिवस, उरले ६८ दिवस!
खेळाचा रोजचा एक तास म्हणजे १५ दिवस
उरले ५३ दिवस!
फिल्म ,आजारपण, यात्र, कार्यक्रम, यासाठी २५ दिवस
उरले २८ दिवस
टिव्ही पाहणे (सिरियल) यासाठी किमान दररोज १ तास
म्हणजे १५ दिवस
उरले १३ दिवस !!
परिक्षा १२ दिवस असते
उरला १ दिवस !!!
आणि तो ही एक दिवस निकाल पाहण्यात जातो
''मग तुम्हीच सांगा विद्यार्थी नापास होणार की पास ???

- ओंकार वि. कांबळे
एन.एल.सी. ३

***

कायदा आणि समाज

डॉ. भाग्यश्री निलकंठ कुलकर्णी
एलएल.बी. ३

स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर भारतीय लोकांनी भारतीयांसाठी संविधान तयार केले. संविधान संविधान हे सर्व कायद्यांचे स्त्रोत आहे. मूलभूत हक्क आणि अधिकार या संविधानाने बहाल केले आहेत. या संविधानांतर्गत राहून शासन आपला राज्यकारभार समाजासाठी सुरळीत चालवित असते.

'शहाण्याने कार्टाची पायरी चढू नये,' असे म्हटले जात असले तरी प्रत्येक व्यक्तीला जाणताअजाणता कायद्याचा परिचय होत असतो. 'मला कायदा माहीत नाही,' असे कोणत्याही व्यक्तीला कोणत्याही परिस्थितीमध्ये म्हणता येत नाही. कारण भारतातील प्रत्येक नागरिकाला प्रत्येक कायदा माहीत आहे, असे गृहित धरलेले असते.

विशिष्ट प्रदेशात, विशिष्ट संस्कृती असलेला बहुसंख्य लोकसंख्येचा लोकसमूह म्हणजे 'समाज' होय. भिन्न वृत्ती-प्रवृत्तीचे अनेक लोक या समाजामध्ये रहात असतात. त्यांच्यामध्ये शांतता नांदावी, सुव्यवस्था असावी म्हणून जे नियम केले जातात, त्या नियमांना 'कायदे' असे म्हणतात. कायदे-(नियम) माणसांनी माणसांसाठी बनविलेले असतात आणि त्यांचे उल्लंघन झाल्यास त्याबाबतचे अनुकूल-प्रतिकूल निर्णयही माणसेच घेत असतात.

कायदा आणि सामाजिक सुरक्षितता :- समाजातील विविध स्तरांतील आणि वयोगटातील लोकांच्या सुरक्षेचा प्रश्न कायद्याचा आधार घेऊन पाहिला जातो. वाहतुकीच्या नियमांतर्गत पादचाऱ्यांची आणि वाहनचालकांची सुरक्षितता, कारखान्यातील कामगारांची सुरक्षितता, अपघातग्रस्तांना नुकसानभरपाई, आयुर्विमा योजना, ग्राहक सेवा संरक्षण, औषध विक्रेता इत्यादी द्वारा समाजातील अनेक घटकांची सुरक्षितता पाहिली जाते. त्यासाठी 'औद्योगिक कायदा' (१९५१), 'किमान वेतन कायदा' (१९४८), 'कामगार नुकसानभरपाई कायदा' (१९२३) 'ग्राहक संरक्षण कायदा' (१९८६) इत्यादी अनेक कायदे समाजहितासाठी केलेले आहेत.

कायदा आणि समाजातील दुर्बल घटक :- समाजातील दुर्बल घटक उदा. आदिवासी समाज, बालमजूर, भटका आणि विमुक्त समाज या सर्वांचा विचार कायद्यामध्ये करून या घटकांचे कायद्याने संरक्षण केले आहे. वर्षानुवर्ष अनेक लाभापासून वंचित असणाऱ्या या घटकाला कायद्याचे कवच प्राप्त झालेले आहे.

कायदा आणि महिला :- समाजातील उपेक्षित वर्ग महिला वर्ग. कायद्याने स्त्रियांना अनेक हक्क आणि अधिकार मिळवून दिलेले आहेत. अलीकडेच संमत झालेला कायदा म्हणजे २००५ सालापर्यंत ज्या मुलींचा जन्म झालेला आहे त्यांना वारस हक्क आपोआप मिळणार आहे. स्त्री-पुरूष समान संधी, समान वेतन, समान पदोन्नती, समान रजा, मातृत्व रजा (मॅटर्निटी बेनेफिट ॲक्ट,१९६१) इत्यादी अनेक गोष्टी कायद्याने मिळवून दिलेल्या आहेत. सार्वजनिक ठिकाणी केली जाणारी महिलांची छेडछाड, नोकरीच्या ठिकाणी वा अन्य ठिकाणी स्त्रियांना समोरे जावे लागणाऱ्या लैंगिक छळ संदर्भातही कायद्याने महिलांना संरक्षण मिळालेले आहे.

कायदा आणि समाजसुधारणा :- कायदा सामाजिक बदल घडवून आणतो. समाजातील अनेक अनिष्ट रूढी, परंपरा, प्रथा दूर करण्यासाठी विविध कायदे करण्यात आलेले असून त्यांची अंमलबजावणी करण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. पूर्वीच्या काळात असणारी सतीची चाल, बालविवाह, वेठबिगारी, जातियता, अस्पृश्यता इत्यादी अनेक गोष्टी कायद्याने

CamScanner

आता कालबाह्य केलेल्या आहेत. हुंडाबंदी, अंधश्रध्दा निर्मूलन, जातिनिमूर्लन, विवाह संमत वय इत्यादीवर कायदे करून लक्ष केंद्रित केले आहे.

कायदा आणि सामाजिक सुव्यवस्था :- कायदा आणि समाजातील सुव्यवस्था यांचा निकटचा संबंध आहे. कायद्यामुळे समाजामध्ये सुव्यवस्था राखली जाते. वारसा हक्क, मृत्यूपत्र, विविध प्रकारचे करार उदा. व्यक्ती-व्यक्तीमधील, राज्या-राज्यामधील वा देशा-विदेशांतर्गत व्यापारी तत्वांवरील करार, विवाह विच्छेदन, पोटगी तरतूद, शैक्षणिक समान संधी इत्यादी अनेक बाबीं कायद्याच्या चौकटीत राहून केल्या तर व्यक्तींना त्यांचे अधिकार आणि हक्क सहजपणे मिळवून देतात. शैक्षणिक क्षेत्रात होणारे 'रॅगिंग' यावरही आता काद्याने नियंत्रण ठेवण्यात आले आहे.

कायदा आणि सामाजिक सजगता :- कायदा आणि सामाजिक सजगता यांचा अनन्यसाधारण संबंध आहे. 'जनहित याचिका'द्वारे (जनहित याचिका नियमावली-२०१०) सर्वसामान्य व्यक्तीलाही समाजातील क्लेशदायक गोष्टींसाठी याचिका दाखल करता येते. वायुप्रदूषण, ध्वनीप्रदूषण, स्त्रियांवरील अत्याचार, हुंडाबळी अशा अनेक बाबींबाबत अन्याय झालेली अथवा अन्य कोणतीही व्यक्ती नाममात्र शुल्क भरून याचिका दाखल करून न्याय मागू शकते. 'गंगा प्रदूषण' वा 'भंवरदेवी' किंवा अलीकडेच घडलेली 'निर्भया' यांच्याबाबतीत अशा प्रकारच्या याचिका दाखल केलेल्या आहेत.

कायदा आणि सामाजिक स्थैर्य :- कायद्यामुळे समाजामध्ये स्थैर्य लाभते. व्यक्तीला आपल्या हक्कांची आणि अधिकारांची जाणीव कायदा करून देतो. 'भाडे नियंत्रण कायदा' (१९९९), 'सायबर लॉ,' 'वाहन अपघात दावा' इत्यादी कायद्यांमुळे बेलगाम आणि गैरवर्तन करणाऱ्या व्यक्तींच्या वर्तणुकीवर नियंत्रण ठेवता येते.

कायदा आणि सामाजिक व्यवहार :- कायद्यामुळे समाजातील अनेक व्यवहार व्यवस्थित होतात. कायद्याद्वारे श्रम विभाजन केले जाते. कायद्यासमोर सर्व व्यक्ती समान असतात. जन्म, वंश, जात, प्रदेश, वय, लिंग इत्यादी कशावरही कायदा अवलंबून नसतो किंवा कायदा या बाबींवर बदलत नाही. स्त्री-पुरूष, श्रीमंत-गरीब, सामान्य-असामान्य या सर्वांसाठी एकच कायदा असतो आणि महत्वाचे म्हणजे तो सर्वमान्य असतो.

कायद्याची आवश्यकता समाज व्यवस्था सुरळीत चालावी आणि शांतता नांदावी म्हणून असते. कायदा हा समाजातील बदलाप्रमाणे व समाजाच्या गरजेप्रमाणे बदलतो. उदा. नुकतेच बालगुन्हेगाराचे वय कमी करण्यात आलेले आहे. त्याचप्रमाणे कायद्यामुळे समाज बदलतो. उदा. विशिष्ट रुढी, परंपरा-बालविवाह, स्त्री वारसा हक्क इत्यादी. अवैध कृत्य करणाऱ्यांवर किंवा कायद्याचे उल्लंघन करणाऱ्या व्यक्तींवर कायदा अंकुश ठेवण्याचे काम करतो. उदा. जमावबंदी. सामाजिक आणि आर्थिक बदलामुळे जे तंत्रज्ञान विकसित झाले त्यांचा मुख्यत्वे करून दुरूपयोग केला जाऊ नये म्हणून 'माहिती आणि तंत्रज्ञान कायदा' २००० साली अस्तित्वात आला तसेच व्यक्तीलाही त्याला आवश्यक वाटणारी कोणतीही माहिती मिळविण्याचा हक्क त्याला 'माहितीचा अधिकार' (२००५) या कायद्याव्दारे मिळालेला आहे.

कायदा हा समाज सुव्यस्थेचा पाया आहे. प्रत्येक समाज व्यवस्थेमध्ये कायदा असतोच आणि या कायद्याची भीती सर्वसामान्य व्यक्तीच्या मनात असते. कोणत्याही व्यक्तीच्या मनात दहशत निर्माण करण्यासाठी कायदे अस्तित्वात आलेले नाहीत

परंतु त्यांचे उल्लंघन केल्यास त्यांचे परिणाम दर्शविण्यासाठी कायदे केले गेले. कायदयाचे महत्त्वाचे वैशिष्ट्य म्हणजे कोणताही सुसंस्कृत समाज कायद्याची चौकट असल्याशिवाय प्रगती करु शकत नाही. कायद्यामुळे सर्वसामान्य व्यक्तींना आपल्या मूलभूत हक्कांची आणि अधिकारांची जाणीव झालेली आहे. अन्याय्य रुढी, परंपरा बंद करण्यासाठी आणि दुर्बलांना त्यांच्या हक्कांची जाणीव करुन देण्यासाठी कायदे आवश्यक ठरतात. सार्वभौमत्व, न्याय, स्वातंत्र्य, समानता, बंधुता ही संविधानातील मूलतत्त्वे कायद्याशिवाय प्रत्यक्ष आणणे अशक्य आहे.

कायदा आणि समाज या नाण्याच्या दोन बाजू आहेत. समाजासाठी कायदा आहे आणि कायद्यासाठी समाज आहे. कायद्यामुळे समाजामधील व्यापार–उदिमला स्थैर्य प्राप्त होते. अवैध कृत्ये करणारी व्यक्ती विविध करारांमुळे अज्ञानी आणि अशिक्षित समाजाचा गैरफायदा घेऊन फसवू शकत नाही. समाजविघातक कृत्यांना वेळीच आळा बसतो. समाजामध्ये पर्यायाने देशात शांतता प्रस्थापित होते. कायद्याच्या सजगतेमुळे व्यक्ती स्वत:वर होणारा अन्याय ओळखू शकते आणि कायद्याच्याच मदतीने दूर करू शकते. वित्त आणि जीवित मालमत्तेचे संरक्षण, संवर्धन करू शकते. अन्याय, अत्याचार, दडपशाही, बेबंदशाही, बेलगाम इत्यादींना न घाबरता त्यांचा योग्य त्या कायदेशीर पद्धतीने प्रतिकार करू शकते. समाजाच्या सर्वांगीण प्रगतीसाठी कायद्याचे महत्व अनन्यसाधारण आहे. कायदा हा सामाजिक, राजकीय, आर्थिक प्रगतीला योग्य दिशा देतो. कायद्यासमोर सर्व समान असल्याने विवाद, कलह, तंटे सोडविले जातात. कोणत्याही स्तरावरील व्यक्तीच्या मूलभूत हक्कांचे आणि अधिकारांचे संरक्षण केले जाते. समाजाला स्थैर्य प्राप्त होऊन माणूस म्हणून जगण्याचा आधार कायद्यामुळे व्यक्तीला मिळतो. शंभर अपराधी सुटले तरी चालतील पण एकही निरापराध्याला शिक्षा होता कामा नये हे कायद्याचे वैशिष्ट्ये आहे. भारतीय कायद्याने बहाल केलेले मूलभूत हक्क आणि अधिकार यांची माहिती मिळवून प्रत्येकाला समाजामध्ये प्रतिष्ठाने जगता येईल हे निश्चित.

***

तो पाऊस

निळेधार आकाश त्यातला तो पाऊस
कधी रिमझीम तर कधी झरझर ओसरणारा तो पाऊस।।
जून महिन्यातील ऋतू, शाळा सुरू होण्याचे दिवस
चिमुकल्या मुलांना आवडणारा तो पाऊस
निळेधार आकाश त्यातला तो पाऊस।।
नवीन वर्षाच्या नवीन वर्गात जाणाऱ्या त्या मुलांचा तो पाऊस
तर काहींना नावडणारा आवडणारा तो पाऊस
तर कधी नवीन वर्षाच्या जणू शुभेच्छा देणारा तो पाऊस
निळेधार आकाश त्यातला तो पाऊस।।
पुरासारखे भयानक रूप धारण करणारा तो पाऊस
तर दुष्काळाने व्याकूळ झालेल्या त्या शेतकऱ्याचा तो पाऊस
निळेधार आकाश त्यातला तो पाऊस।।
कधी काळोख कधी उजेड
पण निळेधार आकाश त्यातला तो पाऊस।।
सणासुदीला आपली हजेरी लावणारा तो पाऊस
पण ऐनवेळी गैरहजर असणारा तो पाऊस।।
असा हा रिमझिम कोसळणारा तो पाऊस।।
निळेधार आकाश त्यातला तो पाऊस।।
निळेधार आकाश त्यातला तो पाऊस।।

– प्रणव रांपुरे
प्री.लॉ. २

***

माझा महाराष्ट्र

कु. श्रुतिका विश्वनाथ जाधव
एलएल.बी. २

जय जय महाराष्ट्र माझा,
हो गर्जा महाराष्ट्र माझा,
रेवा, वरदा, कृष्णा–कोयना, भद्रा–गोदावरी,
एकमताने भरती पाणी मातीच्या घागरी,
भीम थडीच्या तट्टांना या यमुनेचे पाणी पाजा ।।धृ।।

.... राजा बधे

माझा महाराष्ट्र या विषयावर लिहिताना अभिमानाच्या गोष्टींचा विचार करावासा वाटतो जो फार पूर्वीपासून अस्तित्वात आहे. या महाराष्ट्राने जगाला भक्तीमार्ग, संस्कृती, उद्योग, सहकार, शिक्षण, चित्रपटसृष्टी अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये कामगिरी दाखविली आहे. या भारत देशातील विशाल अशा महाराष्ट्र राज्याची अस्मिता जगभर पसरली आहे. आजही महाराष्ट्र या भारत देशाची शान आहे, असे म्हणायला हरकत नाही. या महाराष्ट्रात अनेक महान व्यक्ती होऊन गेल्या. ज्यांनी महाराष्ट्र घडवला त्यांच्या नावाने आजही पूर्ण देशात महाराष्ट्र ओळखला जातो. महाराष्ट्राचे भाग्यविधाता संत ज्ञानेश्वर, संत तुकाराम, संत एकनाथ, ज्यांनी शिक्षण आणि शेतकऱ्यांचे नेतृत्व केले असे महात्मा फुले, सावित्रीबाई फुले, अहिल्याबाई होळकर, संत गाडगेबाबा, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, कर्मवीर भाऊराव पाटील, बालगंधर्व, दादासाहेब फाळके या सर्व महान नेत्यांची कर्मभूमी ही महाराष्ट्र होय. या सर्वांनी महाराष्ट्राची सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक परिस्थितीला प्रगतीपथावर आणून सोडले. माझ्या या महाराष्ट्रातील मानचिन्हांचा मला अभिमान आहे आणि म्हणूनच मला म्हणावेसे वाटते–

''दिव्यत्वाची जेथे प्रचिती,
तेथे कर माझे जुळती,
तेथे कर माझे जुळती.''

महाराष्ट्र हा आदमासे त्रिकोणाकृती समजला तर त्याच्या पश्चिम आणि उत्तर दिशेला उत्तुंग अशा पर्वतमाला आणि शिखरे आहेत. पश्चिमेला अरबी समुद्र तर त्याच्या तिसऱ्या बाजूला सपाटी, समुद्र किनाऱ्या लगत झुळझुळणारी दमट अशी हवा अनुभवायला मिळते तर जस जसे सह्याद्रीच्या डोंगररांगेवर जाईल तसतसे भुतासारखा येणारा वारा आपल्याला उलथून टाकतो की काय, असे वाटते. तसेच खाली पठारावर गेले तर त्या सपाट भागावर वाऱ्याविना माशागत तडफडायला होते. तसे वेगवेगळे हवामान इथे अनुभवायला मिळते. जसजसा पावसाळा चालू होतो, तसे पश्चिमेकडून वाहणारे काळे ढग सह्याद्रीच्या डोंगरावर आपटून पावसाच्या सरी यायला लागतात. महाराष्ट्रातला प्रत्येक शेतकरी मग आपल्या शेतात दंग होतो. नद्याही वहायला लागतात. पश्चिमेकडे वाहणाऱ्या नद्यांना उतार फार. पाऊस पडला की नद्या खूप जोराने वहायला लागतात. मग नद्या उन्हाळ्यात नव्हे, हिवाळ्यातच कोरड्या पडतात. सप्त महानद्यांमधील एक म्हणजे गोदावरी नदी. नाशिकमधील अनेक उपवने फुलवित खाली जाऊन आंध्रात ही नदी उतरते. महाराष्ट्रीयांची धर्मसंजीवनी म्हणजे भीमा नदी. सूर्यकन्या तापी नदी ही एकटीच पश्चिमेकडे जाण्याचा नियम तोडून नर्मदेचे बोट धरून पूर्वेला वाहिली. कोल्हापूर–मावळाची पंचगंगा, तिच्या काठी जगदंबा ठाण मांडून बसली आहे. विख्यातकिर्ती कृष्णा आता नदी राहिली नसून सासुरवासिनी, माहेरवासिनींची सखी झाली आहे. कोयना नदीलाही विसरून चालणार नाही. असा हा महाराष्ट्र माझा नैसर्गिक सौंदर्याने नटलेला आहे. त्यात आणखी भर पडली आहे ती गुहा, स्तूप, लेणी, कैलास मंदिर आदींची. आमचा ताजमहाल, अजिंठा वेरूळ लेणी पहायला तर पूर्ण जगभरातले लोक पहायला येतात.

गोविंदाग्रजांनी महाराष्ट्राला कणखर, राकट,

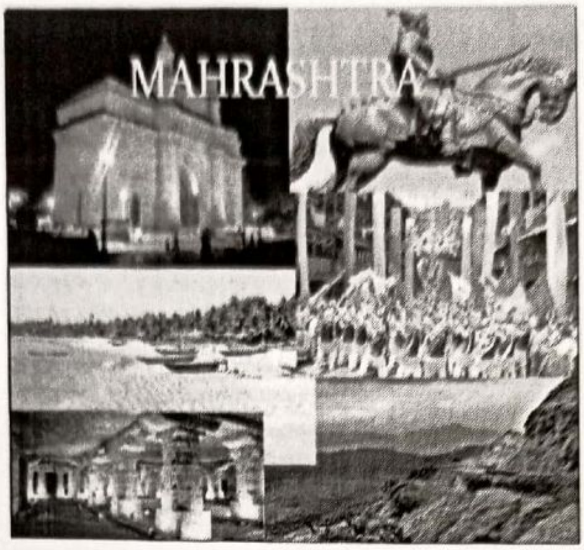

नाजूक, कोमल, फुलांच्या, भक्तीभावाच्या, मर्दाच्या देशा असे अनेक गुणांनी दर्शविले आहे. खरंच! महाराष्ट्राला दिलेल्या उपमा या परस्परविरोधी आहेत. पण हजारो वर्षांपूर्वीपासून अनेक लढाया लढून अनेक अनुभव घेऊन आलेल्या या महाराष्ट्राला कणखर, राकट, नाजूक, कोमल, भक्तीभावांचा देश कोणी बनविले? कोणी पैलू पाडले, जेथून महाराष्ट्र राज्यासारख्या हिऱ्याची निर्मिती झाली. या राज्यातील भक्तीसंप्रदायाचा पाया ठरले ते ज्ञानेश्वर व कळस ठरले ते तुकाराम. स्त्री शिक्षण दिले ते महात्मा फुले यांनी, शिक्षण घेत घेत स्वावलंबी बना, असा संदेश दिला कर्मवीर अण्णांनी, शुद्रादि–शूद्रांना न्याय देण्यासाठी स्वतःच्या हाडांची काडे केली डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी. खरं तर महाराष्ट्रातील या सर्वच थोर महापुरूषांच्या नेतृत्वामुळे, त्यांच्या स्वभावगुणांमुळे हा महाराष्ट्र तयार झाला. त्याला त्याचा स्वभाव प्राप्त झाला.

महाराष्ट्र हा भारतातल्या राजकीय आणि सामाजिक नकाशावर फार पूर्वीपासून आहे. तो एक वेगळा भाषिक गट म्हणून अस्तित्वात होता. सात वाहनांच्या पाली भाषेतील ग्रंथात 'महारठ्ठ' असा महाराष्ट्रीक प्राकृतिक शब्द आढळला आहे. त्या काळी एक भाषिक गट अस्तित्वात होता तो महाराष्ट्रीक. महाराष्ट्र हा बुद्धिवाद्यांचा देश, डोळसपणे वावरणारे, जाणते असे राज्य. महान लढवय्यांसाठी हे राज्य प्रसिद्ध आहे. शिवाजी महाराजांनी महाराष्ट्र धर्म व सहिष्णू धर्म वाढावा म्हणून अनेक प्रयत्न केले. आपल्या राज्यात त्यांनी हिंदवी स्वराज्याची स्थापना केली. ते फक्त लढाई करणे, एवढेच जाणत नव्हते तर ते एक कल्याणकारी राज्यकर्तेही होते. गनिमीकावा या युद्धपद्धतीने त्यांनी महाराष्ट्राची अस्मिता सुरक्षित ठेवली. अहिल्याबाई होळकर यांची तर स्त्री सैनिक पथकेच होती.

महाराष्ट्रातील मराठी भाषेतील साहित्याचे ऐश्वर्य हे संत तुकाराम महाराजांच्या काळापासून वाढलेले दिसते. त्यांना तर विद्याअध्ययनाचा अधिकारही नव्हता. पण तरीही वाचन, श्रवण, मनन अशा स्वयंनिर्मित विद्येने त्यांनी सर्व समाजातील लोकांना एकत्रित आणले. त्यानंतर अनेक कवी अणि लेखक होऊन गेले. त्यांनी मराठी भाषा, साहित्याला एका वेगळ्या प्रगतीच्या मार्गावर नेऊन ठेवले आहे. कवी ना. धों. महानोर, गोविंदाग्रज यासारख्या कवी आणि लेखकांमुळे महाराष्ट्रातील या मराठी भोषेचे वेगळेच अस्तित्व निर्माण झाले आहे. त्याचा अभिमान करावासा वाटतो.

पण आता या माझ्या महाराष्ट्राला दृष्ट लागली की काय असे वाटते. महात्मा फुलेंच्या या माझ्या महाराष्ट्रात शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येचे प्रमाण वाढले आहे. इथे गाडगेमहाराजांची असताना त्याच माझ्या महाराष्ट्रात दाभोळकर, पानसरे यांच्या खुन्यांचा तपासही लागलेला नाही. सावित्रीच्या या महाराष्ट्रात खैरलांजीसारखे प्रकरण घडते आहे आणि म्हणूनच म्हणते

''जागा हो महाराष्ट्र,' जिथे लेकी सुना पाणवठ्यांवरून सुरक्षितपणे आपल्या घागरी घेऊन घरी पोचू''

''जागा हो महाराष्ट्र, जगभरच्या सगळ्या विद्यापीठात इथले विद्यार्थी नाम कमवो.''

''दुरितांचे तिमिर जावो।
जो वांच्छिल तो ते लाभो महाराष्ट्रीक।।

***

कायदा आणि समाजिक उत्क्रांती

कु. शिवानी वकील
एलएल.बी. २

'मॅन इज अ सोशल ॲनिमल' असे एक इंग्रजी वचन आहे. म्हणजेच माणूस हा समाजामध्ये राहणारा प्राणी आहे. माणसाच्या याच उपजत नैसर्गिक प्रवृत्तीतून समाजाची रचना झाली. अनेक प्रकारच्या मानसिक, बौद्धिक, वैचारिक, आर्थिक अशा भिन्न स्तरातील व वर्गातील माणसे या समाजाचा घटक बनली. त्यातील चतुर व हुशार माणसे मानवी समूहाचे नेतृत्व करू लागली. पुढे वंशपरंपरेने या बलाढ्य माणसांची राज्ये वसली. या राज्याच्या कारभारासाठी आणि लोकांना बरे–वाईट, नैतिक–अनैतिक अशा गोष्टींचे भान देण्यासाठी काहीतरी नियमांची चौकट असणे गरजेचे बनले व यातूनच 'कायदा' या संकल्पनेचा उदय झाला.

आपण नेहमी वाचतो, ऐकतो की माणसासाठी कायदा की कायद्यासाठी माणूस? याबाबत मतमतांतरे असतील. पण एक गोष्ट नक्की, ती म्हणजे समाज व कायदा या हातात हात घालून चालणाऱ्या गोष्टी आहेत, या एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत.

इतिहास :

प्राचीन काळी ज्यावेळी राज्ये अस्तित्वात होती, त्यावेळी त्या त्या राज्याची आपली अशी स्वतंत्र न्यायव्यवस्था होती व कायदेविषयक नियमांची चौकटही होती. अगदी त्याही आदीच्या काळात– उदाहरणार्थ– वेदकाळात कायदा व त्याची अंमलबजावणी करणारी यंत्रणा यासंदर्भातील उल्लेख आपल्याला त्या काळातील ग्रंथात आढळतात. मनू, कौटिल्य, चाणक्य, याज्ञवल्क्य अशा थोर विद्वान तपस्वींचे या संदर्भातील लेखन अजरामर आहे.

पूर्वीच्या काळी राजा ही ईश्वराचा दूत अथवा प्रतिनिधी अशी संकल्पना असल्यामुळे 'राजा बोले दल हाले' या म्हणीप्रमाणे सर्व व्यवस्था चालत असे. त्याकाळी कायदा होता, न्यायदानही होते. परंतू त्यामध्ये अनेक त्रुटी व उणीवा होत्या. कोणत्या गुन्ह्यासाठी काय शिक्षा याचे स्वरूप निश्चित नव्हते. तसेच दगडांनी ठेचून मारणे, शिरच्छेद करणे, हत्तीच्या पायाखाली देणे अशासारखे अमानुष शिक्षेचे प्रकार असत. गुन्ह्याचे स्वरूप व शिक्षा यांचे प्रमाण सम असेल याची खात्री नव्हती.

परंतू काळाच्या ओघात माणूस प्रगत होत गेला. त्यामध्ये आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक अशा अनेक क्षेत्रांत क्रांती झाली. त्याबरोबरच सामाजिक शास्त्रांचा उदय झाला आणि मानवी जीवनातील अनेक पैलूंकडे नव्या व उदार दृष्टीकोनातून पहिले जाऊ लागले. जसजसा अभ्यासाच्या विविध शाखांचा विकास होत गेला तसा या विषयाला निराळाच आयाम लाभला. यासंदर्भात पाश्चात्य देशांचे महत्त्वपूर्ण योगदान आहे.

लोकशाहीचा उदय :

त्यापुढील काळात लोकशाहीसारखी संकल्पना रूजली. अनेक देशांमध्ये ती अंमलातही आली आणि कायद्याला त्या त्या देशाची विशिष्ट चौकट लाभली, तिलाच आपण 'राज्यघटना' असे म्हणतो.

समाजातील सर्व घटकांचा विचार करणारी 'वी द पीपल' या आत्मीय शब्दांनी सर्व देशवासियांना एकत्र जोडून ठेवतानाच त्यांना त्याची कर्तव्ये व जबाबदारी यांचे भान देणारी भारताची राज्यघटना जगातील सर्वात मोठ्या राज्यघटनांपैकी एक आहे. भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीने तयार केलेली ही घटना वाचली की तिचे सामाजिक मोठेपण लक्षात येते. भारतासारख्या अनेकविध संस्कृती नांदणाऱ्या, विविधतेने नटलेल्या, भाषा, पेहराव, चालीरिती याबाबतीत प्रचंड विविधता असलेल्या आणि सर्वात महत्त्वाचं, जिथे जातीव्यवस्थेची उतरंड आहे, अशा

देशात समाजाच्या सर्व स्तरांतील सर्व घटकांना या राज्य घटनेने एका सूत्रात बांधणे हे किती मोठे शिवधनुष्य पेलण्यासारखे आहे, हे लक्षात येते.

स्वातंत्र्योत्तर काळ :

ब्रिटीशांच्या राजवटीतून मुक्त होऊन आपण स्वतंत्र प्रजासत्ताक देश बनलो. आपली स्वतंत्र घटना अस्तित्वात आली आणि घटनेनुसार– Legislative, Executive आणि Judiciary या तीन पातळ्यांवर देशाच्या कारभाराची यंत्रणा कार्यान्वित झाली. आज आपल्या स्वातंत्र्याची सत्तरी पार होत आली आहे. अशावेळी समाज आणि कायदा या मुद्याचा विचार करता काही मूलभूत प्रश्न मनात उभे राहतात–

– स्वातंत्र्याचे महत्त्व आपण खरोखरच ओळखले आहे का?

– स्वातंत्र्याची फळे चाखताना त्या जोडीने येणाऱ्या जबाबदाऱ्यांचे भान आपल्याला आहे का?

– आपल्याला भारताच्या संविधानाचे, कायद्याचे भान आहे का?

– स्वातंत्र्य म्हणजे स्वैराचार असा सोयीस्कर अर्थ तर आपण घेत नाही ना?

– भ्रष्टाचाराने पोखरलेल्या यंत्रणेमुळे कायदा फक्त कागदावरच उरतो– असे आहे का?

समाजासाठी कायदा आणि कायद्याचा मान राखून आचरण समाज ही खरे तर किती साधी सोपी संकल्पना आहे. पण कायद्यातील तरतुदींचा गैरवापर होतो, त्यातून पळवाटा काढल्या जातात. सत्ता व पैसा यांच्या बळावर कायद्याची चौकट सहज मोडता येते, असा समज करून घेणे या गोष्टी समाजाच्या दृष्टीने व पर्यायाने देशाच्या दृष्टीने विनाशाला निमंत्रण देणारे आहेत.

काही ठिकाणी जातपंचायतींमध्ये तर्कहीन न्यायनिवाड्याच्या बातम्या आपण वाचतो. झथऊत्तअ (Protection of women Against Domestic Violence Act, २००५) कायद्याचा दुरूपयोग झालेला वाचतो तेव्हा समाज व कायदा या दोन्ही घटकांमधील समन्वय किती महत्वाचा आहे, ते लक्षात येते.

काळासोबत समाज बदलला. अनेक शाखांत खूप प्रगती झाली. माहिती तंत्रज्ञानाचा उदय झाला. त्याच दरम्यान श्रीमंत–गरीब ही विषमतेची दरीही वाढली. नैतिक मूल्यांचा ऱ्हास होऊ लागला. एकत्र कुटुंब व्यवस्था लोप पावू लागली. एकीकडे प्रगतीचे चित्र दिसत असतानाच, Everything comes with a price म्हणतात तसे त्यांचे भीषण रूपही समोर येऊ लागले. सायबर क्राईम हे त्याचेच एक उदाहरण होय. संपर्काचे प्रभावी माध्यम बनलेला मोबाईल जगभरातील कोणतीही माहिती एका क्लिकवर उपलब्ध करून देणारा संगणक वा इंटरनेट म्हटलं तर जग जवळ आणतात. पण जेव्हा त्याचा विघातक वापर होतो तेव्हा कायदा व

सुव्यवस्थेचा गंभीर प्रश्न उभा राहतो. पॅरिसवर नुकताच झालेला दहशतवादी हल्ला हे याचेच उदाहरण आहे. अगदी आपल्या अवतीभोवती पाहिलं तरी सुशिक्षित, सधन घरातील मुले ड्रग्जसारख्या व्यसनांच्या विळख्यात अडकतात. 'ईझी मनी'च्या पायी तरूण चोरीचा मार्ग अवलंबतात, मुली वाईट मार्गाला लागतात आणि 'व्हाईट कॉलर' गुन्हेगारी तर सर्रास आढळते. एखादे काम करून घेण्यासाठी चिरीमिरी लाच देण्यात आपल्यालाही काही गैर वाटत नाही. वाहतुकीचे नियम मोडण्यात अनेकांना तर जणू भूषण वाटते. अशावेळी मनात येते की कायदा सर्वांसाठी आहे, तो सर्वांसाठी सारखाच आहे. त्यामध्ये काळानुरूप विचारपूर्वक बदलही केले जात आहेत व तो वर्तमानाला अनुरूप बनवला जात आहे. परंतू समाजातील घटकच त्याचा योग्य तो मान ठेवणार नसतील आणि संबंधित यंत्रणा त्याच्या कठोर अंमलबजावणीसाठी उपाययोजना करणार नसतील तर त्याचा काय उपयोग आहे?

नव्याने विकसित झालेल्या Victimology या Criminology च्या शाखेचा मुख्य उद्देश आहे. गुन्ह्याची शिकार ठरलेल्या बळीचा सर्वार्थाने विचार एखाद्या गुन्ह्याबाबत न्यायनिवाडा करताना मुख्य भर गुन्हेगाराला शिक्षा देण्यावर दिला जातो. काही केसेसमध्ये गुन्हेगाराच्या पुनर्वसनाच्या दृष्टीनेही प्रयत्न केले जातात. पण बळी ठरलेली व्यक्ती मात्र दुर्लक्षित व उपेक्षित राहते. या संदर्भात सर्वोच्च न्यायालयानं बिहारमधील एका ॲसिड हल्ला प्रकरणात अतिशय महत्वपूर्ण निकाल दिला आहे. न्यायालयाने या प्रकरणातील पीडित मुलीला उपचारांसाठी ठोस रक्कम देण्याचे निर्देश दिले आहेत. तसेच तिच्यावरील उपचारांबाबत राज्य सरकारला ठोस निर्देश दिले आहेत. अशाप्रकारे मानवतावादी दृष्टीकोन ठेऊन कायद्याची अंमलबजावणी केल्याची अनेक उदाहरणे देता येतील पण यामध्ये समाजाची भूमिका काय, हा कळीचा मुद्दा ठरणार आहे. त्या मुलीला पुन्हा पूर्ववत होण्यासाठी समाज तिला मानसिक बळ देणार आहे– का उलट तिला हेटाळणीला सामोरे जावे लागणार आहे? आरोपीबाबत समाजाची काय भूमिका असणार आहे? त्याला व असे हिडीस कृत्य करू पाहणाऱ्या नराधमांना समाज काय संदेश देणार आहे– हा मुद्दा अत्यंत महत्त्वाचा आहे.

कायदे अनेक पैलूंचा सांगोपांग विचार करून बनवलेले असतात. काळासोबत त्यात दुरूस्त्याही होत असतात. कायद्याच्या चौकटीचा प्रभाव व धाक जबरदस्त असतो. पण त्याची अंमलबजावणी आणि एकूणच याबाबतीत समाजाची भूमिका अत्यंत महत्त्वाची असते. त्यामुळे समाज व कायदा या गोष्टींचा वेगळा विचार करताच येणार नाही. तो परस्पर संदर्भातच करावा लागेल.

अखेर कायदा हा लोकांसाठीच आहे. त्यांना कायद्यातील तरतुदी समजतील अशा भाषेत सांगणं, कायद्यातील तरतुदींची काटेकोर अंमलबजावणी करणं, भ्रष्टाचाराची विषवल्ली मुळापासून उपटून टाकणं, बालपणापासूनच घरीदारी सर्वत्र नैतिक मूल्यांची जोपासना करणं इत्यादी मार्गांद्वारे कायदा व समाज यांच्यामध्ये सुसंगती व समन्वय राखता येणे शक्य होईल. त्यासाठी गरज आहे ती इच्छाशक्तीची. समाजाच्या बरोबरीने सर्व यंत्रणांनी आपले कर्तव्य नैतिकतेने व निष्ठेने पार पाडले तर तारीख पे तारीखच्या चक्रात अडकलेल्या सामान्य माणसावर 'शहाण्या माणसाने कधी कोर्टाची पायरी चढू नये,' असे म्हणण्याची वेळ येणार नाही आणि कायदा हे कुणाच्या हाताचं बाहुलं न बनता– कानून के हाथ बहुत लंबे होते हैं। या फिल्मी वाक्याची प्रचिती समाजाला नक्कीच येईल आणि 'कायदा' या संकल्पनेचा धाक व जरब निर्माण होऊन सुस्थित समाजाची निर्मिती होईल, यात शंकाच नाही.

***

विद्यार्थी नापास का होतात?

वर्षाचे एकूण दिवस ३६५
३५ दिवस दिवाळी आणि नाताळची सुट्टी
उरले दिवस ३३०
५० दिवस उन्हाळ्याच्या सुट्टीत जातात
उरले २८० दिवस
एका वर्षात एकूण ५२ रविवार असतात
उरले २२८ दिवस
विद्यार्थी आठ तास झोपतो म्हणजे
वर्षातून आठ तास झोपतो म्हणजे
वर्षातून २१२ दिवस झोपतो
उरले १०३ दिवस
कपडे बदलणे, अंघोळ करणे, जेवण यामध्ये
दररोज अडीच तास जातात
म्हणजे ३८ दिवस
उरले ६८ दिवस
खेळासाठी दररोज १ तास म्हणजे
१५ दिवस
उरले ५३ दिवस
आजारपण, यात्रा, कार्यक्रम यासाठी १० दिवस
उरले ४३ दिवस
सणासाठी वर्षातून १५ दिवस सुट्टी
उरले २८ दिवस
द. त. पाहणे यासाठी
किमान १ तास
म्हणजे १५ दिवस
उरले १३ दिवस
परीक्षा १२ दिवसांची उरला १ दिवस
आणि तोही दिवस निकाल पाहण्यात जातो
मग तुम्हीच सांगा
विद्यार्थी नापास होणार का पास?

- सौ. अर्पणा सु. माने
एलएल.बी. १

असे का होते?

असे का होते?
जो हृदयाच्या सर्वात जवळ असतो
तोच आपल्यापासून नेहमी दूर जातो
ज्याच्याकडून आशा ठेवतो
त्याच्याकडूनच निराशा मिळते
असे का होते?
ज्याच्यासोबत सुखाचा विचार करतो
तोच आपल्या दु:खाचे कारण बनतो
ज्याची स्वप्ने पाहतो
तोच त्यांना तोडतो
असे का होते?
ज्याच्यावर जीवापाड विश्वास असतो
तोच सर्वात मोठा धोका देतो
जो वारंवार मन तोडतो
आपले मन त्याच्याच मागे धावते
असे का होते?
ज्याच्याशिवाय एक मिनिटही करमत नाही
त्याच्याकडे फक्त आपल्यासाठीच वेळ नाही
ज्याची आतुरतेने डोळे वाट पाहतात
त्याच डोळ्यांमध्ये ते अश्रु देवूनी जातात
असे का होते?

- कु. माधूरी भू. बंडगर
एलएल.बी. १

***

मैत्री

लांबचा पल्ला गाठताना
दूर दूर जाताना......
दुःख सारी खोडायला
नवे नाते जोडायला.........
ठेच लावता सावरायला
चुकीच्या वाटेवर आवरायला.....
मी असेल तुझ्याबरोबर नेहमीच
तुझ्या प्रश्नांची कोडी सोडवायला......

- कु. पूनम र. पाटील
एलएल.बी. १

***

आधुनिक म्हणी

* म्हैसळीचे खाणार त्याला सरकार देणार
* पगार टिचभर बजेट हातभर
* अडला विद्यार्थी गाइडचे पाय धरी
* एकमेका कॉपी देऊ अवघे होऊ उत्तीर्ण
* पगार येई घरा तोचि दिवाळी दसरा
* साखरेच खाणार त्याला मधुमेह होणार
* तोंडात नाही दात बसला फुटाणे खात
* प्रेमात पडला त्याचा हुंडा बुडाला

- सौ. अर्पणा सु. माने
एलएल.बी. १

***

शहाजी लॉ कॉलेज के लिए....

प्यार है आशिक के लिए।
फूल है खुशबु के लिए।
सुरज है तेज के लिए।
चाँद है चाँदनी के लिए।
रंग है सुंदरता के लिए।
कॉलेज है हमारे लिए।
हम है कॉलेज के लिए।
और यह कविता है।
शहाजी लॉ कॉलेज के लिए।

- सौ. अर्पणा सु. माने
एलएल.बी. १

***

Kum. Nitin kamble
III NLC

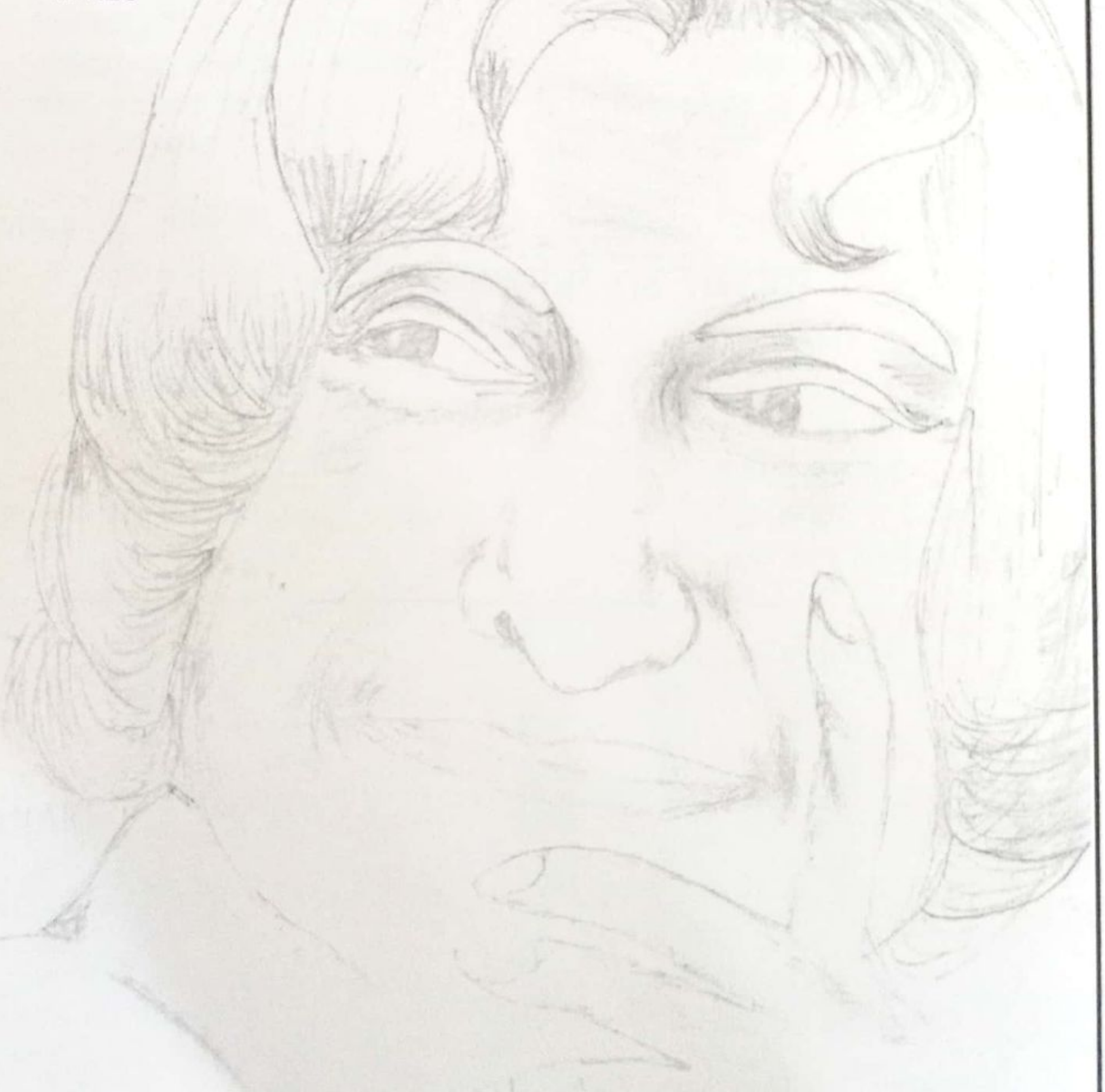

Dr. A.P.J. Abdul Kalam

CamScanner

GYMKHANA REPORT 2015-2016

By Prof. U.T.Powar Gymkhana Chairman

14th August 2015 : On account of Independence Day, Premises cleanliness programme was arranged. Dr. Himatsingh Shinde inaugurated the programme.

69th Independence Day 15th August 2015 : On the eve of 69th Independence Day flag was hoisted at the hands of Hon'ble Mrs. Rajnitai Magdum, President Council of Education, Kolhapur.

5th Sept. 2015 : Teacher's Day was celebrated by the students in the college.

11th Sept. 2015 : One Day workshop on' The Sexual Harassment of Women at workplace (Prevention, Prohibition and Redressal) Act 2013' under lead college scheme. Hon'ble Shri. S.G.Vedpathak Additional Sessions Judge and District Judge - 1 was the chief guest of the function Hon'ble Adv. Shri V.N.Patil, member Council of Education Kolhapur was the President of the function. Prin. Dr. R.Narayan in his introductory speech explained the purpose of the workshop. In the first technical session, Adv. Dr. Santosh Shah explained the Act and provisions relating to sexual harassment at workplace. Hon'ble Shri. L.D.Bile Additional Session Judge and District Judge - 3 explained the methods for implementation of the Act. Prin. Dr. R.Narayan was the chairperson for the second session. Prof. Dr. Mrs.S.R.Rasam, coordinator organised the programme.

15th Sept 2015 : 106th Birth Anniversary of late Dr. Ratnappa Kumbhar : Birth anniversary of Late Dr. Ratnappa Kumbhar, founder Council of Education, Kolhapur was celebrated in the college. Hon'ble Mrs. Rajnitai Magdum, President Council of Education , Kolhapur. Prin.L.M.Gaud, Member Council of Education Adv. Shri. V. N. Patil, member Council of Education Prin. Tupe, Night college of Arts and Commerce Kop. Prin. Dr. Narayan, members of teaching, non-teaching staff and the students were present.

10th Oct. 2015 : One Day workshop on ' Protection of Children from Sexual offences Act 2012' under lead college scheme was organized in the college.

Hon'ble Shri. S. G. Vedpathak Additional Sessions Judge and District judge - 1 Kolhapur.was the chief guest of the function. Hon'ble Adv. Shri. V. N. Patil, member Council of Education presided over the function. Prin. Dr. J. B. Pishte Principal G.K.G. College Kolhapur and Chairman Gopal Krishna Gokhale college cluster scheme was also the guest of the function. Prin. Dr. R.Narayan in his introductory speech explained the object and purpose of the function. In the first technical session Adv. Swapnil Chile was the resource person. He spoke on the protection of children from sexual offences Mrs. Arti M. Naniwadekar, Law officer, Bal Sankul Kolhapur was the other resource person. She explained the measures to be adopted in solving the cases of children. Prof U. T. Powar offered vote of thanks. Dr. Mrs. S. R. Rasam co-ordinator arranged he function.

17th Oct. 2015 Guest Lecture

Adv. Shri. Krishna Devan,Advocate Andhra Pradesh High court delivered lecture on professional ethics and Constitutional Law

31st Oct. 2015 : Guest lecture on NSE : Shri. Prasanna Deshingkar delivered the lecture on National Stock Exchange.

25th Nov. 2015 : Following students of our college won prizes in the Magazine Competition held by Shivaji University, Kolhapur :

Dr. Bhagyashree N. Kulkarni LL.B. II
Ashwini D. Patil - NLC V
Shivani A. Vakil LL.B. I
Sangram R. Patil - LL.B. II

23rd Dec. 2015 - 17th Death Anniversary of late Dr. Ratnappa Kumbhar: On 23rd Dec. 2015, 17th death anniversary of late Dr.Ratnappa Kumbhar was celebrated in the college. Hon'ble Mrs. Rajnitai Magdum, President Council of Education, Shri. Prasad Kamat, Vice President Council of Education, Prin. L. M. Gaud, Member, Council of Education, Prin., Dr. R. Narayan, members of teaching non-teaching staff and the **students were present.**

26th Jan. 2016 : On 67th Republic Day the flag was hoisted by Prin. L. M. Gaud, Member, Council of Education, Kolhapur. Prin. Dr. R. Narayan, members of teaching, non-teaching staff and students were present.

30th Jan. 2016: Inter Class Moot Court Competition was held in the college. Adv. Shri Shivajirao Rane, former President Kolhapur District Bar Association was the chief guest of the function.

Result of competition:
I : Juber S. Makandar III NLC
II: Aviraj Bhaskar III NLC
III: Abhishek B. Devkar V NLC
Mousmi Mulchandwani IV NLC
Consolation: Udayraj Hilal IV NLC
Siddhi J. Gandhi III NLC.

Jan. 2016 College Essay Competition

Essay competition was held in the college.
Result:
I : Bhagyashree N. Kulkarni III LL.B.
II Shrutika V. Jadhav II LL.B.
III Shiwani A. Vakil II LL.B.

12th Feb. 2016 : One Day Workshop on 'Role of Consumer in Medical Services' under Lead college scheme. Hon'ble Shri. Sharad D. Madake, President, District Consumer Redressal Forum Kolhapur was the chief guest of the function. Adv. Shri. V.N.Patil. Member, Council of Education, Kolhapur presided over the function. Prin. Dr. R.Narayan in his introductory speech explained the object of the function. In the first technical session Adv. Dr. Santosh Shah discussed the legal provisions relating to medical negligence. In the second technical session Dr. P. M. Chougule and Dr. Vishwanath Magdum explained the relation between medical service and consumer law. Prin. Dr. R. Narayan was the Chairperson of both the sessions. Prof. Dr. S.R.Rasam co-ordinator, arranged the function.

16th Feb. 2016 Legal Awarness Programme: In association with Kolhapur District Legal Services Authority, Legal awareness programme was organised in the college. Hon'ble Shri Ajay V. Gujarati, Secretary District Legal Services Authority was the chief guest of the function. Hon'ble Mrs. Ujwala Musale, Principal Magistrate of Juvenile Justice Board, Kolhapur, and Shri Ravikaran V. Sapate JMFC, Kolhapur, spoke on the occasion. Prin. Dr. R. Narayan presided over the function. Prof. U. T. Powar offered vote of thanks.

29th Feb.2016 Annual Sports: Annual

CamScanner

sports were conducted on 29th Feb and 1st March 2016. Prof. Dr. Sharad Bansode, physical Director D.R.K. College of Commerce, Kolhapur conducted the sports in peaceful manner.

11th March, 2016: On account of 125th Birth Anniversary of Dr. Babasaheb Ambedkar Lecture Series, in association with Shivaji University a programme was arranged in the college. Prof. Shri. Vivek.Y.Dhupdate, I/C HoD Dept.of Law Shivaji University was the chief guest of the function Prin. Dr. R. Narayan Presided over the function.

2nd March 2016 Free Legal Aid and Advice Camp: Free legal aid and advice camp was organised at Minache Tal. Hatkanangle Dist. Kolhapur. Prin. Dr. Narayan,Prof. Dr. Mrs. S.R.Rasam, Prof. Dr.M.C.Sheikh spoke on the occasion.

Achievements of Students

Miss. Satam Tanvi S. was selected for West zone Inter University TableTennis (w) Tournament 2015-16.

Miss. Kalyani Salokhe III NLC stood II in National Level competition, held by Gandhi Vichar Sanskar Research Foundation Jalgaon on 11/10/15.

Karan Jadhav I Pre law and Ranveer Jadhav IV NLC were selected in Shivaji University Badminton team to represent University at west zone. They stood III in west zone Inter University Champion and qualified for all India Inter University Championship held from 15 to 19 Oct. 2015 at Gwalior.

Shahaji Law College stood I in Inter University badminton Championship 2015-16.

22nd March 2016, 83rd Annual Prize Distribution Function:

83 rd Annual Prize Distribution function was held on 22nd March 2016. Hon'ble Shri. Rajendra G. Avachat Principal District and Sessions Judge, Kolhapur was the chief guest of the function. Adv. Shri V.N.Patil, Member Council of Education, Kolhapur presided over the function. Hon'ble Shri L.D.Bile, Additional District and Session Judge, Kolhapur was also the guest of the function. Prin. Dr. R. Narayan narrated the history and development of the College and Institution. Prof. U. T. Powar placed the annual report of the events conducted in the college during the academic year. Shri. Ravi Redekar President, Students Bar Association, Shahaji Law College offered the vote of thanks Prin. Shri L. M. Goud, Member Council of Education, Prin. Dr. S. B. Patil , D. R. K. College of Commerce were also present.

***

Merit List for the year 2015 - 2016
(Academic Year 2014-2015)

Sr. No	Name of the Student	Class	Rank
1	Vakil Shivani A.	I LL.B.	College Prize Standing I
2	Badi Rameshwary R.	I LL.B.	College Prize Standing II
3	Chitnis Siddhi P.	I LL.B.	College Prize Standing III
4	Bagal Rajlaxumi	II LL.B.	College Prize Standing I
5	Patil Dipti M.	III LL.B.	College Prize Standing I
6	Sheikh Tanvi R.	I Pre Law	College Prize Standing I
7	Mulla Fatima R.	I Pre Law	College Prize Standing II
8	Mistry Bhavini A.	I Pre Law	College Prize Standing III
9	Bhaskar Aviraj D.	II Pre Law	College Prize Standing I
10	Bindage Arati S.	II Pre Law	College Prize Standing II
11	Gaikwad Shivprasad L.	II Pre Law	College Prize Standing III
12	Raktade Aditya S.	III NLC	College Prize Standing I
13	Karekar Laxmi C.	III NLC	College Prize Standing II
14	Khandekar Kalyani R	III NLC	College Prize Standing II
15	Salavi Smital A.	IV NLC	College Prize Standing I
16	Zambare Sayali S.	IV NLC	College Prize Standing II
17	Kulkarni Archana A.	IV NLC	College Prize Standing III
18	Choudhari Pranoti S.	D.I.T.	College Prize Standing I

CamScanner

Donor Prize List for the year 2015 - 2016 (Academic Year 2014-2015)

Sr. No.	Name of the Student		Name of the Donor	Class / Subject
1	Miss. Patil Dipti Madan	1	Late Barister Shamrao Kelavakar Memorial	III LL.B
		2	Late Waman Dattatray Adake Prize	III LL.B
		3	Late Shri Govind Raghunath Walivdekar Prize	III LL.B
		4	Late Shri Rajaram Bapu Patil Prize	III LL.B
		5	Late Shri Jaganath Reghunath Kelkar Prize	III LL.B
		6	Late Shri R.M.Apate Prize	III LL.B
		7	Late Shri Pandurang Atmaram Lanjekar Prize	III LL.B
		8	College Prize Standing I	III LL.B
2		1	Late B.G.Alias Bapusaheb Karmarkar Prize	III LL.B. (Cr.P.C.)
3	Miss. Chitnis Siddhi P.	1	Late Dattatray Raghunath Dixit Prize	I LL.B. (Family Law)
		2	Late Shri S.R.Potnis Prize	I LL.B. (Family Law)
		3	Late Shri Kakasaheb Aliance D.N.Sarlashkar Prize	I LL.B. (Family Law)
		4	Shri S.B.Patil Prize	I LL.B. (Family Law)
		5	College Prize Standing III	I LL.B.
4	Miss. Bagal Rajlaxmi D.	1	Shri Basawantrao Ganpatrao Prize	II LL.B (Jurisprudence)
		2	Late Shri Prin.S.G.Dabholkar Prize	II LL.B. (Jurisprudence)
		3	G.N.Gabale Prize	II LL.B. (Property Law)
		4	Shri. K. B. Kelkar	II LL.B. (Pub.Int. Law)
		4	College Prize Standing I	II LL.B.

5	Miss. Badi Rameshwari R.	1	Late Shri Prin.S.G.Dabhokar Prize	I LL.B.(Constitution)
		2	Shri S.B.Patil Prize	I LL.B.
		3	College Prize Standing II	I LL.B.
6	Miss. Magdum Poonam A.	1	Late Shri Prin.S.G.Dabhokar Prize	I LL.B.(Contract)
		2	Shri S.B.Patil Prize	I LL.B.
7		1	Adv. Shri Patil Deepak Ganpatrao Prize	V NLC
		2	College Prize Standing I	V NLC
8	Raktade Aditya S.	1	Adv. K.A.Kapase Prize	III NLC
		2	College Prize Standing I	III NLC
9	Kekare Tejaswini M.	1	Late Shri K.P.Khasbardar Prize	IV NLC (Family Law)
10	Khandekar Kalyani R.	1	Late Shri K.P.Khasbardar Prize	IV NLC (Family Law)
		2	College Prize Standing II	IV NLC

CamScanner

LIST OF Full Time Teaching STAFF

1	Dr. Narayana C. Rayadurgam M.A.,B.Ed.,LL.M.,NET.,M.H.R.,NET,Ph.D.(Law)	Principal
2	Shri. Udhav T. Powar B.A.,LL.M.	Associate Professor
3	Mrs. Dr. Savita R. Rasam M.A.,LL.M.,Ph.D. (Law)	Assistant Professor
4	Dr. Moula C. Sheikh B.Sc., LL.M.,NET, ADR,DCL,Ph.D.(Law),MBA.	Assistant Professor
5	Shri. Pravin B. Patil B.A., LL.M.,NET.	Assistant Professor
6	Shri. Suhas V. Patki B. Com., LL.M.,NET.	Assistant Professor
7	Mrs. Asmita P. Patil B.S.L., LL.M.,NET, SET	Assistant Professor
8	Shri. Shri. Desai B.S.L., LL.M.,NET., M.S.W., G.D.C.& A.	Assistant Professor
9	Mrs. Suchita R. Suragihalli M.A.,SET. Political Science (Pre-Law Course)	Assistant Professor
10	Shri. Kailas R. Pawar M.A.,M.Lib. & Isc.,NET.	Librarian

VISITING FACULTY

11.	Adv. Dr. R.G. Pandurkar	M.Sc., LL.M., Ph.D.
12.	Adv. Dr. Santosh Shah	B.A., LL.M., Ph.D.
13.	Adv. Sou. Neelam Gandhi	B.A., LL.M.
14.	Adv. Swapnil Chile	B.S.L., LL.M., N.E.T.
15.	Shri. R.G. Panhalkar	M.A., LL.M., M.Phil

CamScanner

16.	Sou. Pooja Gotkindkar	M.A., M.Phil
17.	Shri. Todkar Ranjeet A.	M.A.
18.	Dr. Prithviraj A. Raghuvanshi	M.A., Ph.D.
19.	Miss. Shilpa G. Patil	M.Sc.
20.	Sou. Shrinidhi H. Bhurke	M.Com. LL.M.
21.	Sou. M. A. Thombare	M.A., LL.M.
22.	Sou. Jyoti Shete	B.S.L., LL.M.
23.	Sou. Tupe	M.A.

List of Administrative Staff

1.	Shri. Anil N. Ghatge.	B.Com, D.L.L.	Head Clerk
2.	Shri. Suhas A. Samangadkar	B.Com	Senior Clerk
3.	Shri. Kuldeep V. Makote	M.Com	Junior Clerk
4.	Shri. Ananda S. Bore.	12th Class	Library Attendant
5.	Shri. Meharali B. Fakir.	12 th Class	Library Attendant
6.	Shri. Ananda S. Wagare.	B.A. -I	Library Attendant
7.	Shri. Sunil S. Harale.	B.A. -I	Peon
8.	Shri. Sanjay D. Kale.	9 th Class	Peon
9.	Shri. Rahul N. Pandat.	B.Com-I	Peon

CamScanner

Assets of the College

Miss. Rajlaxmi Bagal (LL.B.III) & Miss. Sayali Zambare (V NLC) won Best Memorial Prize & the Second Kashibai Navale Moot Court Competition, 2016 held at Sinhagad Law College, Pune.

Dr. Bhagyashree Kulkarni was felicitated by Sant Gadage Maharaj Centre for her priceless contribution to marathi literature at the hands of Dr. Devanand Shinde, Vice -Chancellor, Shivaji University, Kolhapur.

School of Law, Christ University, Bengaluru

National Conference on

Affirmative Action and the Indian Constitution

- Title:- "Alleviating Discrimination with Discrimination: The Placebo or Sine Qua Non?"
- Subtheme:- Jurisprudence of Affirmative Action.
- Name of the Authors : Mr. Sumer V. Daithankar (Author)
  Miss. Kalyani R. Khandekar (Co-Author)

Mr. Sumer Daithankar & Miss. Kalyani Khandekar Presented a paper in the National Seminar held in the School of Law, Christ University, Bengaluru .

Assets of the College

The college Badminton Team which won the Inter University Badminton Championship 2015-16 with the Principal & Gymkhana Chairman.

The team Members are -

1. Ranveer Jadhav
2. Karan Jadhav
3. Ashwin Bhavsar
4. Harshwardhan Rane
5. Ashish Patil

Karan A. Jadhav

* Represented Maharashtra Junior State Badminton team at National Level for three Consecutive years.
* won 'Excellent Performance' at Maharashtra Junior State Badminton Championship.
* Runner-up in State badminton Championship at Aurangabad 2016.

Ranveer & Karan Jadhav

* Selected in Badminton team Shivaji University for West-Zone Inter-University Badminton Championship 2015-16.
* stood third in the West-Zone Inter-University Championship & qualified for All India Inter-University Badminton Championship 2015-16.

Shivraj Press / 9823321832

CamScanner